Täysistunto

Torstai 7.3.2019 klo 16.02—20.58

3. Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 202/2017 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 30/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 36/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 36/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4. asiasta valiokuntien puheenjohtajien esittelypuheenvuorojen jälkeen.

Ensiksi edustaja Eerola.

Keskustelu

17.02 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan täysistunnossa ovat tänään vihdoin ja viimein, eri vaiheiden jälkeen, käsiteltävinä tiedustelulainsäädännön kokonaisuuteen kuuluva substanssilainsäädäntö, siviilitiedustelulainsäädännön mietintö, jonka hallintovaliokunta on hyväksynyt, ja sitten myöskin tämä sotilastiedustelulainsäädännön mietintö, joka puolestaan on puolustusvaliokunnan kautta tänne tullut. Aiemmin eduskunta on hyväksynyt jo voimaan tulleet samaan kokonaisuuteen kuuluvat perustuslain muutokset, tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa säätelevän lainsäädännön ja eduskunnan työjärjestyksen muutoksen, joilla perustetaan tiedustelutoiminnan parlamentaarista valvontaa varten eduskuntaan tiedusteluvalvontavaliokunta.

Hallintovaliokunta on antanut mietintönsä, itse asiassa kaksikin, tästä siviilitiedustelulainsäädännöstä, ja tämä jälkimmäinen mietintö tämän tweet-kierroksen jälkeen on nyt eduskunnan täysistunnon käsiteltävänä. Totean sen verran asian aiempiin vaiheisiin liittyen, että tämän tweet-kierroksen myötä perustuslakivaliokunta on arvioinut hallintovaliokunnan aiempaa lausuntoa ja todennut, että siihen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. [Eduskunnasta: Oikein!] — Kyllä. — Tämä merkitsee yksiselitteisesti sitä, että aiempi mietintökään ei ollut miltään osin perustuslain vastainen. Hallintovaliokunta on kuitenkin päätynyt harkinnassaan siihen, että se ottaa huomioon perustuslakivaliokunnan täsmennysesitykset, vaikka niissä ei siis ole kysymys säätämisjärjestyksestä ja vaikka siihen ei ollut mitään pakkoa. Media on suurella kohulla ja innostuksella raportoinut tästä uudesta perustuslakikierroksesta ja uutisoinut muun muassa perustuslainvastaisuudesta ja hutiloinnista mietinnön laadinnassa. Samaa innostusta ei ole enää riittänyt, kun olisi pitänyt kertoa, ettei ole perustuslainvastaisuutta tai hutilointia. Omasta hutiloinnista ei ole muistettu mainita, mutta se nyt on aika normaalia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2018 vp

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on saanut asiassa usean eduskunnan valiokunnan lausunnon ja kuullut laajalti asiantuntijoita. Kuultavien joukossa on muiden ohella sisäisen turvallisuuden tilannekuvaan ja uhkatekijöihin perehtyneitä asiantuntijoita sekä toisaalta oikeusturvaa ja valvontaa tarkastelleita asiantuntijoita. Hallintovaliokunta on kuulemisen sekä etenkin perustuslakivaliokunnan lausunnon ja myös lakivaliokunnan lausunnon pohjalta tehnyt kymmenittäin pykälämuutoksia koskevia lakiehdotuksen muutosehdotuksia. Nämä muutokset painottuvat oikeusturva- ja valvontasääntelyn sekä sääntelyn täydentämiseen muun muassa täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden näkökulmasta. Hallintovaliokunta on sisäisen turvallisuuden osalta kuvannut mietinnössään tätä turvallisuusympäristömme tilaa. Maahamme kohdistuvat kansallista turvallisuutta vakavasti vaarantavat uhkatekijät eivät välttämättä ole kovinkaan laajalti tiedostettuja. Siksi on tärkeää kertoa tosiasiallinen tilanne. Nämä uhkakuvat kumpuavat keskeisiltä osiltaan tavalla tai toisella Suomen ulkopuolelta. Taustalla ovat usein kriisipesäkkeiden heijastusvaikutukset. Myös suurvaltasuhteiden heikkenemisen vaikutukset näkyvät osaltaan meidän omassa turvallisuusympäristössämme. Olennaista on, että rauhan aikana näitten uhkakuvien torjunnan painopiste on sisäisen turvallisuuden viranomaisen tehtävänä. Siksikin on välttämätöntä säätää siviilitiedustelulainsäädäntö, jotta esimerkiksi talebanit ja muut terrorijärjestöt saadaan tarkkailun alle.

Valiokunnan mietinnössä on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan valtiosääntöhuomautukset täysimääräisesti. Myös pääosa muista huomautuksista on otettu huomioon. Eräältä osin on kuitenkin valiokunnan saaman selvityksen ja etenkin lakivaliokunnan lausunnon pohjalta päädytty erilaisiin ratkaisuihin. Lakivaliokunnan lausunto on monien kysymysten osalta ollut kyseisten kysymysten toimialavaliokuntana erityisen arvokas, ja siitä kiitokset.

Hallintovaliokunnan tekemät muutosehdotukset ovat pääosin oikeusturvaa parantavia sekä sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta alleviivaavia. Samalla valiokunta on kuitenkin kantanut huolta siitä, että siviilitiedustelulainsäädäntö mahdollistaa tehokkaan ja tuloksellisen tiedustelutoiminnan kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan torjumiseksi sekä siten viime kädessä kansalaisten perusoikeuksien turvaamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan painottanut valvontaa ja oikeusturvanäkökohtia. Mainitun valiokunnan lausunnosta kuitenkin ilmenee myös tiedustelutoiminnan tehokkuus- ja tuloksellisuuselementit.

Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on merkittävä uudistus. Suojelupoliisille siviilitiedusteluviranomaisena annetaan uusia tiedustelutoimivaltuuksia. Pääosin on kysymys nykyisistä poliisilain ja pakkokeinolain menetelmistä, joita käytetään tiedustelutoiminnassa. Lainsäädäntöön sisältyy kuitenkin kokonaan uusia toimivaltuuksia, kuten tietoliikennetiedustelu. Säädettävässä siviilitiedustelulainsäädännössä on tarkkaan määritelty ne kansallista turvallisuutta uhkaavat toiminnot, joiden torjumiseksi on mahdollista saada lupa tai päätös käyttää tiedustelutoimintavaltuuksia. Näihin kuuluvat muun muassa terrorismi sekä toiminta, joka vaarantaa suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Kaikissa tilanteissa tiedustelumenetelmän käytön tulee olla välttämätöntä tärkeiden tietojen saamiseksi kansallista turvallisuutta vakavasti vaarantavasta toiminnasta. Osa tiedustelumenetelmistä voidaan ottaa käyttöön tuomioistuimen päätöksellä, ja osasta päättää suojelupoliisi itse. Joka tapauksessa tuomioistuimen lupa ja suojelupoliisin päätös ovat tarkkojen ja tiukkojen vaatimusten takana.

Lisäksi tiedustelutoimintaa valvotaan perusteellisesti. Tiedusteluvalvontavaltuutetulla on mahdollisuus ennakollisesti, reaaliaikaisesti ja jälkikäteisesti harjoittaa tätä tiedustelutoiminnan valvontaa. Laajat valtuudet on myöskin tiedusteluvalvontavaliokunnalla.

Tästä hallintovaliokunnan mietinnöstä ilmenee, että tiedustelumenetelmien käytön tarkoituksena ei ole hankkia tietoa rikoksesta. Kysymys on kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan torjumisesta ennakollisesti. Suojelupoliisin hankkimaa tietoa on tarkoitus valtion johdon voida hyödyntää meidän oman yhteiskuntamme turvaamiseksi. Lisäksi operatiiviset sisäisen turvallisuuden viranomaiset, kuten poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli, tarvitsevat myös tiedustelutietoa kansallista turvallisuutta vakavasti vaarantavista hankkeista. Suojelupoliisi itse ei ole tulevaisuudessa enää rikostutkintaviranomainen, vaan sen tehtävä painottuu entistä vahvemmin tiedustelulliseen suuntaan.

Mietinnössä käsitellään laajalti myös oikeusturvaa ja valvontakysymyksiä, vaikka ne nousevat erityisesti esiin tiedustelun laillisuusvalvontaa koskevassa laissa ja eduskunnan työjärjestyksen muutoksessa, joka liittyy tiedusteluvalvontavaliokunnan perustamiseen. Hallintovaliokunnan mietinnössä tarkastellaan myös niitä tilanteita, joissa tiedustelu on kiellettyä ja joissa tiedustelumenetelmän käytöstä on ilmoitettava.

Arvoisa puhemies! Mittavan ja erityisen merkityksellisen tiedustelulainsäädännön toimeenpanoa ja sen tavoitteiden toteuttamista on välttämätöntä seurata sekä arvioida myös täällä eduskunnassa. Ei ole poissuljettua, että säännöksiä saatetaan saatavien kokemusten perusteella joutua tarkistamaan. Tiedustelutoiminnan tulee olla tehokasta ja tuloksellista, mutta samalla oikeusturvan tulee olla kunnossa.

Hallintovaliokunta ehdottaa mietinnössään eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, jossa edellytetään hallituksen tarkkaan seuraavan siviilitiedustelulainsäädännön tehokkuutta ja tuloksellisuutta, toimivuutta, oikeusturvan toteutumista ja muuta soveltamista. Tämän seurannan perusteella hallintovaliokunnalle on hallituksen annettava vuoden 2020 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen selvitys. Lisäksi hallituksen on huolehdittava siitä, että eduskunnalle annetaan vuoden 2021 loppuun mennessä kokonaisvaltainen ja seikkaperäinen selonteko tiedustelulainsäädännön toimivuudesta, tehokkuudesta, tuloksellisuudesta, kehittämistarpeista, valvonnasta ja oikeusturvan toteutumisesta sekä muista asiakokonaisuuteen liittyvistä merkityksellisistä seikoista. Tätä selontekoa edellyttävä lausumaehdotus koskee myös sotilastiedustelulainsäädäntöä. — Kiitoksia.

17.13 **Ilkka Kanerva kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ollaan ison äärellä. Mutta samalla kun ollaan ison asian kanssa tekemisissä, ollaan kyllä myöskin isänmaan asialla, ja se isänmaa kyllä tarkoittaa sekä meidän valtiotason toimintoja että yhtä lailla myöskin yksittäisiä kansalaisia. Me olemme tässä suhteessa tekemisissä poikkeuksellisen tärkeän lainsäädännön kanssa, joka kuuluu vaativan lainsäädännönvalmistelun piiriin eri muodoissaan.

Me osaamme nähdä, mikä on käytännössä tämän päivän taistelukenttä ja mitä siihen taistelukentälle kuuluu, sillä olemme siirtyneet vaiheeseen, jossa tietysti myös perinteiset riskit voivat eskaloitua kriisiksi, konfliktiksi tai jopa sodankäynniksi mutta jossa pelin luonne on enemmänkin siinä, että ei ole joko sotaa tai rauhaa vaan jotakin sillä välillä, harmaalla vyöhykkeellä, jolla edes jälkiä ei tahdo käydä ilmi kaikessa siinä toiminnassa, jota älykkäillä, pirullisilla tavoilla toteutetaan valtiotoimijoiden mutta myöskin vaikkapa yksittäisten terroristiryhmien toimesta. Sen vuoksi tämä moni-ilmeinen, ilmeetön, kavala, kyl-

mä tapa toimia yhteiskunnassamme näkyy niissä keskusteluissa, joista puhumme hybridivaikuttamisen maailmana, jossa keinovalikoima on käsittämättömän laaja ja jossa paljon sinisilmäisyys ei auta, tai siinä kybermaailmassa, jonka valtavaa vaikutusta, vyöryvää vaikutusta yli yhteiskuntien tänä päivänä eri puolilla pyritään parhaan mukaan seuraamaan.

Tiedämme, mitä uudet teknologiat tuovat tullessaan. Kirjallisuus on siitä meillä Suomessakin hyviä esimerkkejä täynnä. Kansainvälinen elokuvateollisuus tapailee niitä ja tuo sellaisia uhkakuvia, joihin normaalin ihmisen ajatus ei oikein tahdo edes välttämättä yltää. Epäsymmetrisen sodankäynnin keinot ovat tällöin käytössä ja keskusteltavana, ja on selvää, että informaatiovaikuttaminen on asia, josta ainakin henkilökohtaisesti toivon, että seuraava hallitusohjelmakin voisi sisältää klausuuleja, millä tavoin Suomi varautuu informaatiovaikuttamiseen varautumiseen seuraavan hallituskauden aikana. Tämä on tärkeä kysymys.

Kohteena ovat normaalisti yhteiskunnan elintärkeät toiminnot. Kaikilla meillä on siitä aistimus, mitä se käytännössä voisi tarkoittaa. Se sisältää tai kattaa kriittisen infrastruktuurin. Tiedämme kyllä, mihin tällöin viitataan vaikka energiaverkostojamme ajatellen. Informaatiostruktuuri on yhtä lailla kohteena silloin, jos äsken kuvaamani kaltaiset toimet ovat käytössä pyrkimyksenä lamauttaa yhteiskunta, saada yhteiskunta polvilleen tai käyttää erityyppisiä kiristysohjelmia yhteiskuntaa vastaan ja sen jäseniä koskien. Silloin puhutaan valtiosalaisuuksiin uimisesta tai sotilassalaisuuksiin sisään murtautumisesta erilaisilla hakkeroinneilla, puhutaan esimerkiksi taloussalaisuuksiin murtautumisesta, joko valtio- tai yritystasolla, tai liiketoimintaa koskien samantyyppisistä asioista.

Luin jostakin, että kaksi vuotta takaperin — vain pari vuotta takaperin — maailmassa oli 8 miljardia verkkolaitetta. Tänä päivänä vastaavia laitteita on 20 miljardia — ja väliä tuosta 8:sta 20:een on vain kaksi vuotta. Se kertoo jotakin siitä vauhdista, miten ihminen kulkee verkon kautta tänä päivänä eteenpäin päivittäin. Meillä on yli 200 miljardia sähköpostia päivittäin käytössä maailmassa, ja yli 500 miljoonaa tviittiä kulkee myöskin päivittäin maapallolla. Facebookissa on yli 2 miljardia käyttäjää päivittäin. Melkoinen pelto kynnettäväksi tai melkoisesti ideoita löydettäviksi.

Yhdysvallat, Venäjä ja Kiina rakentavat kaikki omia systeemejään tässä maailmassa. Ne eivät käytä mitään yhteistä internetiä, vaan ne käyttävät omia järjestelmiään ja luovat valtavilla taloudellisilla panostuksilla älykkäitä operaatioita ja toimia, miten tässä voisi mahdollisuuksiaan parantaa. Globaalit haittaohjelmatuotannot maailmassa ovat räjähtäneet käsiin, mikä merkitsee sitä, että tietomurrot ovat jokapäiväistä elämää. Kybertiedustelu on keskuudessamme, mikä tarkoittaa sitä, että maailman vanhimmaksi ammatiksi luettu vakoilu on tänä päivänä saanut hyvin uudentyyppiset, tehokkaat ja hyvin hankalat kasvot. Venäläinen SORM-3-järjestelmä on systeemi, jonka väitetään kykenevän keräämään informaatiota kaikista ihmisen käytössä olevista viestintävälineistä. En tiedä, mutta näin sanovat. Silloin se tarkoittaa kansalaisia, elinkeinoelämää, julkista sektoria ja kaikkia meidän turvallisuusratkaisujamme, joita esimerkiksi Suomen tapauksessa teemme. Pitää kysyä: mikä on kyberresilienssi tänä päivänä maassamme?

Tämän vuoksi meidän on ollut pakko lähteä liikkeelle parantaaksemme viranomaisten suorituskykyä vastata ja toimia tässä maailmassa tehokkaasti. Ikäväksemme on sanottava, että jollain käsittämättömällä syyllä Suomi on seilannut näihin hetkiin saakka ilman lainsäädännöllistä pohjaa sekä siviili- että sotilaspuolella, ilman että ollaan kyetty varautumaan tämänkaltaisiin toimiin. Vain yksilöidyt rikostapaukset, identifioidut rikokset, ovat olleet mahdollisuuksien kohteena tutkia ja selvittää. Kuitenkin samalla uhka on moninai-

sempi ja monin verroin vakavampi kuin milloinkaan aikaisemmin yhteisen historiamme aikana.

Nyt on valmisteltu lainsäädäntöä Suomeen, mielestäni valtioviisaasti sillä tavoin, että on ylitetty hallitus—oppositio-raja ja tuotu tätä asiaa kaikille läheiseksi eri muodoissaan asiaa valmistellen jo vuodesta 13 lähtien. Tämä on ollut siis pitkä marssi. Hallitus—oppositiorajat ylittävä toiminta tässä on saanut osakseen sellaisen yhteiskunnallisen arvion, joka on mahdollistanut tämän vaikean ja vaativan lainsäädännön tuomisen tänne ilman suuria sotepärskeitä. On valitettavasti — tai valitettavasti ja valitettavasti — niin, että vain tämänkaltaisella toiminnalla saadaan tuloksia aikaiseksi, koska tämä päätöksentekojärjestelmä on myöskin hidas. Se on vaativa, mutta tuloksia myöskin ollaan nyt vihdoin viimein saamassa, mutta me olemme viimeisimpiä läntisen Euroopan maita, joka tässä suhteessa saa lainsäädäntönsä kuntoon. Se on välttämätöntä tasavallan presidentin ja hallituksen ulkoasiainvaliokunnan päätöksenteon perustaksi, sillä on täysin selvää, että maan ulkopoliittisella, turvallisuuspolitiikasta vastaavalla johdolla täytyy olla riittävät edellytykset tietomäärältään tehdä omia ratkaisuja ja päätöksiä Suomen oman turvallisuuden takaamiseksi.

Me teemme nämä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan unionin oikeuden kannalta niin, että ne myöskin toimivat kaiken laillisen, kansalaisten perusoikeuksia turvaavan järjestelmän mukaisesti. Me olemme kuunnelleet puolustusvaliokunnassa yli sataa asiantuntijaa ja saaneet seitsemän valiokunnan lausunnot käyttöömme ja olemme pyrkineet niistä poimimaan olennaiset asiat saadaksemme toimivan, oikeusvarman ja samalla tehokkaan keinon meidän viranomaistemme käytettäväksi. Vakoilu maailman vanhimpana ammattina on asia, jonka edessä ei kannata olla sinisilmäinen vaan jossa pitää vaalia Suomen kansallisia intressejä ja olla mukana kansainvälisessä vaihdannassa tavalla, jolla myöskin me saamme tietoja omien järjestelmiemme tehokkuuden kautta niin kuin me voimme myöskin antaa saman arvopohjan omaavien yhteiskuntien ja valtioiden käyttöön. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia valiokuntien puheenjohtajille. — Seuraavaksi ministeri Mykkänen.

17.23 **Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Haluan ennen kaikkea kiittää arvoisaa puhemiestä, asianomaisia valiokuntia, mutta myös koko eduskuntaa laidasta laitaan. Kuten edustaja Kanervakin viittasi, jokaisesta eduskuntapuolueesta on löytynyt vastuunalaisia henkilöitä käsittelemään tätä vakavaa kansallista turvallisuuskysymystä asianmukaisesti. En ainoastaan kiitä siitä, että olemme nyt hallituksen esitystä hyväksymässä, hallitus on tietysti esitystensä takana, vaan myös siitä, että tämä on aidosti hoidettu huolellisesti ja tarkkaan. On tärkeätä, että tällaisista asioista vallitsee kansallinen yhteisymmärrys, ja sen takeena on myös se, että vallitsee laaja kansallinen yhteisymmärrys siitä käsittelytavasta ja prosessista. Yksimielisyys on usein jopa demokratian luonteen vastaista, mutta laaja kansallinen yhteisymmärrys on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Ulkomaisten tiedustelupalveluiden aktiivisuus Suomessa on kansainvälisten arvioiden perusteella palannut kylmän sodan aikoihin. He toimivat digiajassa, me toimimme 80-luvun välineillä. Tästä syystä esimerkiksi vuoden 2013 ulkoministeriön verkkovakoilu tuli tietoon kaverin hyväntahtoisuudesta, naapurivaltion hyväntahtoisuudesta. Täällä on paljon puhuttu käsittelyn aikana tiedonvaihdosta muiden maiden tiedustelupalvelujen välillä. Ja se onkin tietysti tarkka paikka, miten Suomen tiedustelupalvelu

vaihtaa henkilöihin liittyviä tietoja, mutta tällä hetkellä siinä ollaan kyllä täysin muiden armoilla. Jotta saamme mitään tietoa verkoista, meidän täytyy vaihtaa jotain. Pääsemme huomattavasti tasavertaisempaan asemaan nyt, kun lainsäädäntöä muutetaan. Voimmeko jatkaa muiden armoilla? Emme voi jatkaa.

Terroriuhka on kohonnut pitkäaikaisesti, se meidän täytyy tunnustaa. Lähes kaikki iskut suunnitellaan tavalla tai toisella internetissä. Suomen tiedonvaihto ja tiedonsaanti on tässäkin asiassa muiden tiedustelupalveluiden varassa. Onneksi meihin kohdistuu sympatiaa, olemme hyvämaineinen valtio, mutta muilta me saamme vain sellaista tietoa, jota ei ole etsitty meidän kiinnostuksen kohteiden painotuksilla ja josta siis sivusilmälläkin kumppanimme näkee, että Suomelle on siinä kiinnostavaa tietoa, ja josta Suomen arvellaan pystyvän myös maksamaan. Voimmeko näin jatkaa? Emme voi jatkaa näin.

Suomi on Länsi-Euroopan viimeisiä maita, jossa ei ole lainsäädäntöä tietoliikennetiedustelusta lainkaan. Tieto ylittää kuitenkin rajamme kaapeleissa Saksaan, Ruotsiin ja Venäjälle. Saksa, Ruotsi ja Venäjä — kaikki ne tiedustelevat näissä kaapeleissa. Kaikki ne tiedustelevat Suomesta tulevaa tietoa, meidän kansalaisten tiedonvaihtoa, mutta me viimeisimpinä emme itse asiassa edes näe, mitä siellä kaapeleissa meidän kansalaisten tiedoille tapahtuu.

Suomi on myös seuraava EU:n puheenjohtajamaa, jolloin meihin kohdistuu varmasti erityistä huomiota niin ulkomaisten tiedustelupalveluiden taholta kuin myös terrori-iskuja suunnittelevien taholta.

Arvoisa puhemies! Nyt on turvallisuudesta vastaavan ministeriön näkökulmasta yhdestoista hetki säätää nämä lait. On tärkeää, että se tehdään huolellisesti ja perusteellisesti. Näin on tehty. Olisimme tarvinneet nämä lait voimaan jo eilen, mutta kunhan edes huomenna, niin voimme olla tyytyväisiä siihen, että pystymme suomalaisten turvallisuutta parantamaan.

Onneksi meillä myöskin Suomessa on päätöksentekokykyä: viiden kuudesosan enemmistö kiirehtimislainsäädäntöön syksyllä. Kuten kaikki tiedämme, on erittäin harvinaista, että tällainen enemmistö löytyi. Tässä salissa on laaja kansallinen yhteisymmärrys siitä, että turvallisuutta pitää varjella ja että me voimme sen luotettavasti tehdä. Ja nyt olemme onneksi siinä pisteessä, että myöskin tarkemmasta lainsäädännöstä on mietintö valmiina etenemään, ja toivon rakentavaa keskustelua myös tästä.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja mennään sitten puhujalistalle.

17.28 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Tiedustelulait, niiden käsittelyn julistaminen kiireelliseksi, valvontaan liittyvä hallituksen esitys ja henkilötietoihin liittyvä sääntely on vaativa kokonaisuus. Sivuja paketissa on enemmän kuin sote-esityksessä. Tiedustelulakeja on valmisteltu pitkään, ja tarve lainsäädännön uudistamiselle on tässä raadollisessa maailmassa kiistaton. Esimerkiksi sotilastiedustelu on toiminut jo sata vuotta ilman asianmukaista lainsäädäntöä.

Näin laajassa, monimutkaisessa ja -ulotteisessa uudistuksessa etulyönti on aina valmistelukoneistolla. Eduskuntapuolueitten, myös hallituspuolueitten, kansanedustajien pitäisi pystyä kyseenalaistamaan esitykset ja arvioimaan niitä kriittisesti. [Ilkka Kanerva: Niin me teimme!] Kun pitää arvioida vahvan virkakoneiston ja perusoikeuksien suhdetta, ei kenenkään tule kritiikittä niellä eteen tuotuja esityksiä. Ja mitkä ovat resursseiltaan heikkojen kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet valvoa kansalaisten oikeuksia, saati sitten muuttaa jo

tehtyjä linjauksia? Ikävän maun jättivät ne puheet tässä salissa, kun kiireellisyyskäsittelyn vastustajat leimattiin jo etukäteen osasyyllisiksi sellaisiin terroritekoihin, joita ei sitten tapahtunutkaan, ja jos olisi tapahtunut, syylliset oli jo löydetty riippumatta mistään syy—seuraus-suhteesta.

Voi kysyä myös sen perään, oliko puhdas sattuma, että poikkeuksellisen massiivinen viranomaisoperaatio Airistolla ajoittui perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon ja eduskunnan täysistuntokäsittelyn väliseen viikonloppuun. Kohdehenkilöitä oli seurattu vuosia ja operaatiota valmisteltu kuukausia, ja ajoitus sattui juuri tuohon viikonloppuun. [Ilkka Kanervan välihuuto] Eduskuntaa voi ohjailla tai ainakin yrittää ohjailla monella tapaa.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta ohjasi puolustusvaliokuntaa, kuten myös hallintovaliokuntaa, muuttamaan monelta kohdin hallituksen esitystä. Kaikki arviointi ei kuitenkaan ole perustuslaillista, vaan myös poliittiselle arvioinnille pitää jäädä tilaa, varsinkin kun on kyse jatkuvasta vahvan viranomaisvallan, yksityisyyden, kansalaisyhteiskunnan ja perusoikeuksien välisestä jännitteestä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kiinnitti koko käsittelyn ajan huomiota perusoikeuksien turvaamiseen ja tiedustelutoiminnan valvonnan tehokkaaseen järjestämiseen. Jätimme puolustusvaliokunnassa vastalauseen, jossa esitimme syrjintäkiellon täsmällistä muotoilua yleisluonteisen ilmaisun sijaan. Perustuslakivaliokunta ja myöhemmin puolustusvaliokunta tulivatkin tälle kannalle yhtä sanaa lukuun ottamatta. Edellytimme myös, ettei kansainvälisessä yhteistyössä vastaanoteta, hankita eikä käytetä tietoja, joita koskee nimenomainen tiedustelukielto, ja että tietojen luovuttamisessa ja vastaanottamisessa huomioidaan erityisesti tietojen vaihtoon osallistuvan maan ihmisoikeustilanne. Toinen pykälämuutosesitys koskee sitä, että tiedustelupöytäkirjaan kirjataan tilanteet, joissa saatu tieto on hävitetty. Tämä parantaisi tiedustelukohteen asemaa ja jälkikäteisvalvonnan edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Nyt luodaan aivan uutta järjestelmää. Supon ja sotilastiedustelun päälliköistä tulee ennennäkemättömän isoja herroja, ja heidän edustamilleen organisaatioille syntyy aivan uusi pelikenttä. Siksi parlamentaarisella ja viranomaisvalvonnalla tulee olla aito, todellinen mahdollisuus tehdä työtään. Kansalaisilla taas tulee olla varmuus siitä, että tiedusteluorganisaatiot toimivat niin kuin niiden oletetaan toimivan. Jo nyt on selvää, etteivät valvonnan resurssit riitä. Tiedusteluvaltuutetun, tiedusteluvalvontavaliokunnan ja oikeusjärjestelmän yhteistyöhön heti toiminnan käynnistyessä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Alkuvaiheessa muotoutuvat uudet toimintatavat ja määritellään keskinäiset suhteet, myös valtasuhteet valvojien ja valvottavien välillä. Siksi kannattaa olla hereillä ja seurata tiukasti, kuinka toiminta lähtee liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että se oli hallituspuolueen edustaja, joka sanoi, mikä arvo parlamentaarisella valmistelulla on, kun hän viittasi tähän sote-pärskintään, ja minäkin allekirjoitan kaiken. Prosessi on ollut pitkä, vaikea, moniulotteinen mutta hengeltään hyvä, ja siinä suhteessa tästä prosessin läpiviennistä minäkin opposition edustajana olen kiitollinen.

17.33 **Pertti Salolainen kok:** Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että nyt ollaan tässä asiassa loppusuoralla. Niin kuin täällä on jo mainittu, tämä on todellakin viimeinen hetki, jolloin Suomi tämän lainsäädännön ehdottomasti tarvitsee. Yhdyn täällä siihen, mitä edustaja Mustajärvi äsken sanoi: Me voimme olla ylpeitä siitä, millä tavalla tätä lainsäädäntöä on valmisteltu. Parlamentaarisessa ryhmässä me olemme kolmisen vuotta istuneet kymme-

niä ja kymmeniä kokouksia, ehkä 40 ja 50 kokouksen välillä olemme istuneet ja valmistelleet tätä lainsäädäntöä kymmenien ja jälleen kymmenien asiantuntijoiden kanssa. Ja kun sanoin, että voidaan olla ylpeitä tästä valmistelusta, niin tämä on hyvä esimerkki siitä, millä tavalla tärkeätä kansallista lainsäädäntöä kannattaa tehdä, eli on parlamentaarista valmistelua, ja uskon, että sotessakin olisi paljon parempi tilanne, jos sitäkin olisi valmisteltu hieman samalla tavalla kuin tätä lainsäädäntöä. Eli nyt eduskunta voi olla todellakin ylpeä siitä, millä tavalla tämä lainsäädäntö on tehty, ja suosittelen tätä metodia.

Me olimme myöskin varsin yksimielisiä tässä työskentelyssä, totta kai pieniä nyansseja oli sinne tänne, mutta kokonaisvaltaisesti voi sanoa, että olimme erittäin erittäin yksimielisiä. Ja kun täällä on nyt tästä ryhmästä paikalla aika monia, jotka olivat tässä parlamentaarisessa valmistelussa — huomaan, että varsin moni kollega on täällä paikalla — niin haluaisin myöskin tässä nyt erityisesti osoittaa kiitokseni edustaja Töllille, joka suurella ahkeruudella ja taitavuudella johti tätä meidän yhteistä työskentelyämme, mutta samalla kiitän myöskin kaikkia kollegoita, jotka olivat mukana tässä työssä. Jokaisesta puolueesta oli todella innokasta ja hyvää väkeä.

Tämä lopputulos merkitsee sitä, että meillä, Suomella, on nyt vihdoinkin nykyaikainen tiedustelulainsäädäntö. Me olemme olleet todella pahasti jäljessä kansainvälisestä tilanteesta. Kun täällä on puhuttu siitä, että olemme olleet osittain aika paljonkin ulkovaltojen varassa, niin voin tämän aikaisemmasta työtehtävästäni varmistaa ja vahvistaa, että näin todellakin on asian laita. Täytyy huomata, että tämä kansainvälinen toiminta — se on ostoja myyntiliike: jos ei sinulla ole mitään myytävää, niin ei myöskään voida ostaa mitään. Tämä on tietysti hyvin hienovaraista työtä, millä tavalla tätä pitää tehdä. Se edellyttää myöskin ehdotonta luottamusta molempien osapuolten osalta. Tämä merkitsee sitä, että lähinnä tämä työskentely — lähinnä — on ystävällismielisten maiden kanssa, mutta joskus sitä on pakko tehdä myöskin vihamielisissä tilanteissa, jotta voidaan välttää suurempaa konfliktia.

Näistä yksilön oikeuksista ja turvasta en lähde yksityiskohtaisesti tässä nyt puhumaan. Totean vain vanhaa tapaa ja slogania käyttäen, että konnat varokoot, mutta rehelliset ihmiset nukkukoot yönsä rauhassa. [Ilkka Kanerva: Juuri näin!] Se on tämä lopputulos, mikä tältä osin on nyt vahvistettu.

Myöskin tämä parlamentaarinen valvonta on nyt varsin tyydyttävästi ja hyvin ratkaistu. Ei ollut ihan helppoa keksiä tällaista uutta elintä ja sen valvontatoimintaa, mutta siinä mielestäni on onnistuttu nyt varsin hyvin, ja myöskin eduskunnan asema on turvattu tässä asiassa. Mikä minua on vaivannut jo aikaisemmin ja vaivaa edelleen, on se, millä tavalla muiden valiokuntien osalta tämä tiedonkulku voidaan turvata tyydyttävällä tavalla. Se ei tietenkään voi olla samaa kuin on tässä erityisessä tiedusteluvalvontavaliokunnassa, vaan se on muunlaista. Sen hoitaminen ja miettiminen vielä ehkä ansaitsevat pohdintaa.

Otan esille myöskin tämän suuren vaaran, joka liittyy tämän päivän maailmaan, eli kaiken teollisuusvakoilun ja muun vakoilun. Olette varmaan huomanneet uutisista, että Kiinan valtio on nostanut kanteen Yhdysvaltoja vastaan Huawei-nimisen tietoliikenneverkkoyhtiön asettamisesta boikottiin. Tämä osoittaa, minkälaisista jättiläismäisistä voimavaroista ja asioista tässä voi olla huonoimmassa tapauksessa kysymys. Siinä puhutaan kyllä isosta määrästä miljardeja, mikä tämänkin asian lopputulos sitten on, onko todettu, että Huawei on myöskin sellainen yritys, joka pystyy vakoilemaan. Näissähän voi aina olla myöskin toisenlaisia pyrkimyksiä. Tiedän erään tapauksen, jossa on syytetty plagioinnista ja patentin varastamisesta, mutta se tehtiin vain sen takia, että saatiin hyvin menestyvän yrityksen

kauppa seis tietyksi ajaksi, ja käytettiin tällaista tekosyytä. En mene siihen lähemmin, mutta tässä on siis monenlaisia mahdollisuuksia.

Täytyy myöskin huomata nämä valtavat vaarat, jotka kohdistuvat kansakuntien turvallisuuteen. Ajatelkaapa, jos jonain päivänä ilman mitään sodanjulistusta tai mitään pommien käyttämistä tai aseiden käyttämistä yhtäkkiä täällä Suomessa esimerkiksi sähköyhteydet vain katkeavat. On vaikea ajatella vakavampaa uhkaa meidän kansalliselle turvallisuudelle ja toiminnoille kuin se, että yhtäkkiä sähköt vain häviävät. Tämä asia on kyllä syytä ottaa kaikella vakavuudella, koska ei tule aina ajatelleeksi, minkälaisia mahdollisuuksia tässä nykyisessä maailmassa on. Muistan erityisesti tapauksen, jossa Iranin viholliset sähkö- ja tietohyökkäyksellä tuhosivat Iranin sentrifugiverkostot, ja sillä tavalla saatiin Iranin ydinohjelma pysähtymään pitkäksi pitkäksi ajaksi. Eli toisin sanoen tässä on erittäin vakavia asioita kyseessä.

Puhelin on myöskin vaarallinen esine. Nimittäin jos ei siitä ole akku pois, niin nykytiedon valossa voidaan sekä kuunnella että katsella sen puhelimen kautta, joka teillä on siellä edessänne. Myöskin jääkaappi ja televisio voivat olla vaarallisia. Jos jääkaappi on yhteydessä internetiin, silloin voidaan — vaikka haluttaisiin tietää, paljonko siellä on makkaraa ja juustoa — myöskin urkkia tietoa, mitä puhutaan siinä huoneessa, missä tämä jääkaappi on. Näitä jääkaappeja on jo kohta olemassa maailmalla.

Näitä otan tässä vain esimerkiksi siitä, minkälaisia vaaroja tähän koko sektoriin liittyy. Mutta Suomi on nyt joka tapauksessa paremmin varustautunut kuin mitä se on ollut milloinkaan itsenäisyytensä aikana. [Ilkka Kanerva: Hyvä puheenvuoro! — Simon Elo: Totta joka sana!]

17.41 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan antaa kiitokset valiokunnille ja hallitukselle ja myös parlamentaariselle työryhmälle, jota edustaja Tölli todella ansiokkaasti johti, siitä, että olemme nyt tässä. Sote-lainsäädännön monipolvisen ja vaikean tilanteen kohdalla ylipäänsä koko päätöksentekojärjestelmämme uskottavuus on koetuksella, ja näissä oloissa on hienoa, että tämä asia, johon myös liittyy vaikeita kysymyksiä, on saatu päätökseen. Kansallinen turvallisuus on yhteinen asia, ja uskon, että se on osaltaan vaikuttanut siihen, että tämä on kuitenkin melko hyvällä yhteishengellä pystytty nyt tähän tuomaan.

Tosin sen verran haluan edustaja Mustajärven puhetta kommentoida, että hän kyllä osoitti todella vilkasta mielikuvitusta vihjaillessaan, että poliisin operatiivinen toiminta, tämä Airisto-toiminta, olisi valjastettu toimimaan juuri vasemmistoliiton poliittista linjaa vastaan tässä kiistakysymyksessä, jonka he ovat tuoneet esiin. Sen verran itsekin tunnen sisäministeriön ja myös poliisin toimintakulttuuria, että ei tällainen ole Suomessa mahdollista, ja ehkäpä ministeri Mykkänen voi sen vielä vahvistaa. Onneksi emme elä sellaisessa kulttuurissa, jossa poliisi komennettaisiin jotain operaatiota tekemään sen vuoksi, että tietyn puolueen linjaa voitaisiin jotenkin vastustaa. Tällaista ei meillä ole.

Rikostorjunta ei ole tiedustelua, eikä tiedustelu ole rikostorjuntaa, ja supon nykyisin käyttämät tiedonhankintatoimivaltuudet ovat todellakin rikostorjuntaan säädettyjä toimivaltuuksia, eikä niitä ole tarkoitettu muuhun kuin rikostiedusteluun. Tehokas tiedonhankinta nimenomaan kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta ja sen havaitsemisesta riittävän varhaisessa vaiheessa ei siis ole ollut meillä mahdollista, eikä ole nykylainsäädännön mukaan mahdollista, koska toimivaltuuksien käyttö on sidottu nimenomaan rikoksen käsitteeseen. Kuitenkin kansallisen turvallisuuden uhkat ovat luonteel-

taan usein sellaisia, että ne eivät ole Suomen lainsäädännön mukaan rikoksia. Silloinkin kun kansallisen turvallisuuden uhassa on jotakin rikokseen viittaavaa, toiminta ei välttämättä ole edennyt niin pitkälle, että siihen voitaisiin kohdistaa konkreettinen ja yksilöity rikosepäily, ja siksi tarvitaan tätä uutta lainsäädäntöä, joka on jo mahdollista kaikissa naapurimaissamme ja lähes kaikissa Euroopan maissa.

Kuvitellaanpa, että ulkomaiselta tiedustelupalvelulta saadun tiedon mukaan Suomeen on saapunut kaksi henkilöllisyydeltään tuntematonta ulkomaista terroristijärjestön jäsentä. Tämä ei ole edes mitenkään poikkeuksellinen tilanne tänä päivänä, vaan hyvinkin mahdollinen tilanne. Näiden henkilöiden toiminnan tarkoitus on epäselvä, mutta järjestön väitetään ohjaavan henkilöiden toimintaa, vaikkapa irakilaisessa tietoverkossa sijaitsevan keskustelufoorumin kautta. Suojelupoliisi saa kansainväliselle tiedustelutiedolle vahvistuksen muista lähteistään. Suomeen lähetettyjä henkilöitä ei kuitenkaan kyetä tunnistamaan, eikä heihin voida kohdistaa tiedonhankintaa, koska heidän henkilöllisyytensä ei ole tiedossa. Tällaisessa tapauksessa ei ole ollut perusteita käyttää rikostorjuntatoimivaltuuksia, eikä nykyisillä valtuuksilla ole mahdollisuutta myöskään selvittää henkilöllisyyttä, ja kuitenkin kyse saattaisi olla sellaisesta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen turvallisuutta, ja sen vuoksi on tärkeää ja välttämätöntä selvittää näiden henkilöiden aikeet. Siksi tarvitaan tätä lainsäädäntöä, siksi tämä on myös erittäin ajankohtainen nyt, kun Isisin kalifaatti on lähes kokonaan kukistettu ja sieltä todellakin saattaa näitä henkilöitä myös Suomeen tulla eri teitä. Vaikka heitä ei tänne edes kutsuttaisi eikä kuljetettaisi, silti heitä saattaa rajan yli tulla.

Vielä puutun, arvoisa puhemies, siihen keskusteluissa esitettyyn väitteeseen, että tiedustelulaki tässä muodossa mahdollistaisi massavalvonnan. Nämä kannanotot ovat erikoisia, sillä tässä lainsäädäntöpaketissa nimenomaan ei sallita kohdentamatonta ja kaiken kattavaa tietoliikenteen seurantaa eli toimintaa, jota EU-tuomioistuin on ratkaisukäytännöissään kuvannut massavalvontana. Eli tässä ei ole siitä kysymys, ja tässä hyvin monen kynnyksen takana on, että rajat ylittävää tietoliikennetiedustelua voidaan suorittaa, ja myös valvonta on erittäin vahvasti, myös kansainvälisesti vertaillen erittäin vahvasti, tähän sisällytetty.

Sitten, arvoisa puhemies, lopuksi on kuitenkin todettava se, että eihän tämä tiedustelulainsäädäntö ole kuitenkaan sellainen taikasauva, joka estäisi kaikki terrori-iskut ja muut vakavat teot ja tapahtumat Suomessa. Kuitenkin voidaan menneestä historiasta arvioida, että esimerkiksi ulkoministeriön verkkovakoilun kohdalla tiedustelulainsäädännön hyödyt olisivat voineet olla silloin jo hyvin merkittävät. Eli olisi voitu ehkä tuo tapahtuma nopeammin saada hallintaan ja estää. [Pertti Salolainen: Ruotsi kertoi meille!] — Ruotsi kertoi meille, aivan niin kuin edustaja Salolainen totesi, mutta kovin pitkään tämä vakoilu sai jatkua [Pertti Salolainen: Liian pitkään!] ennen kuin siihen pystyttiin puuttumaan, ja juuri näistäkin syistä tarvitsemme tätä lainsäädäntöä.

Eli tässä uudessa lakipaketissa on todellakin kysymys riittävien työkalujen antamisesta tiedusteluviranomaisena toimivalle suojelupoliisille ja Puolustusvoimille vakavien uhkien havaitsemiseksi ja niiden torjumiseksi, ja esimerkiksi kybervakoilun havaitseminen on edelleen kansallinen sokea piste. Kärjistäen voidaan sanoa, että Suomen viestintäverkoissa ei ole tällä hetkellä omaa vaan yksinomaan vieraita tiedustelupalveluita. Tähän todellakin tarvitaan muutos, jotta voimme antaa ne valtuudet omille viranomaisille. Luotammehan kuitenkin omiin viranomaisiimme enemmän kuin näihin kaikkiin naapurimaittemme viranomaisiin.

17.49 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen epäili minua liian vilkkaasta mielikuvituksesta, mutta minusta sillä entisellä tässä talossa vaikuttaneella edustajalla, joka julkisesti kirjoitti, että hänellä on Puolustusvoimissa varmat lähteet sille, että Airistolta on löydetty sukellusvenetukikohtia... Minusta tämmöisistä puheista saisi olla enemmän huolissaan kuin siitä, mitä minä täällä salissa sanon. Ja kyllähän oikeussaleissa on nähty, että poliisit pystyvät hyvin laajoihin ja moninaisiin operaatioihin muissakin yhteyksissä. Niin että minä en ainakaan luota yhteenkään viranomaiseen täysin kritiikittä enkä ole naiivi näitten organisaatioitten suhteen. Arvostan kyllä suomalaista poliisia tavattoman paljon, ja ajan oloon kyllä varmaan saadaan tarkempaa tietoa tämän operaation ajoituksesta ja massiivisesta laajuudesta — mitä jäi käteen, mitä paljastui — ja tähän asti kai on ollut kyse talousrikollisuudesta. Voisi näin maallikkona ajatella, että vähemmänkin järeät toimenpiteet riittäisivät sellaisen rikollisuuden torjuntaan.

17.50 **Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Kiitos rakentavasta ja erittäin hyvästä, seikkaperäisestä keskustelusta jo tähän asti. Tähän edustaja Mustajärven nostamaan, aika hurjaan ja kohtuuttomaankin epäilyyn: Todella kyllä vahvistan sen, mitä edustaja Räsänen, entinen sisäministeri, myös tässä totesi. Minusta on kyllä aika hurja heitto, että Suomessa tällä tavalla toimeenpaneva viranomainen — tai viranomaisyhteistyö itse asiassa, tähän Airiston operaatioonhan osallistui Rajavartiolaitos, suojelupoliisi, keskusrikospoliisi ja poliisi — ryhtyisi ikään kuin poliittisesti ajamaan jotain. Ne, jotka asiaa tuntevat, tietävät myös, että tämän operaation suunnittelu, päivämäärää myöten, toteutettiin selvästi aikaisemmin kuin oli tästä eduskuntakäsittelystä tietoa, [Seppo Kääriäinen: Kyllä!] jolloin sikälikään tässä ei yhteyttä ole. Tietysti tällaiset valmistelut, luonnollisesti, kun on kyse kotietsinnästä tämmöiseen kohteeseen, tehdään salassa. Mutta näin asia on, että valmistelu käynnistyi päivämäärää myöten jo selvästi ennen kuin eduskuntakäsittelyn ajankohta oli tiedossa, eikä tämäntyyppisiä, että... Aina on hyvä olla epäileväinen, kuten Mustajärvi totesi, mutta uskon, että olemme tästä kyllä aika laajalla yhteisymmärryksellä vakuuttuneita, että ei suomalainen viranomainen lähde painostamaan eduskuntaa tällä tavalla.

Mustajärvi esitti myös epäilyksen, että miksi yleensäkään tässä operaatiossa edettiin laajalla viranomaisten yhteistyöllä. Jokainen, joka on nähnyt kuvia tästä alueesta, johon silloin kotietsintä suoritettiin, ymmärtää, että se ei ole mikään normaali kohde sinänsä. On poliisin ja tuomioistuinten työtä tutkia sitä, mitä kaikkea rikollista siellä kenties on tapahtunut. Nyt on ollut julkisuudessa tiettyjä viitteitä, mutta kysymys on siitä, että kun tällainen operaatio tehdään, niin tarkoitus on tietysti saada sieltä ne tiedot niin, että niitä ei voida tuhota, ja silloin se on parempi tehdä riittävän vahvoilla voimavaroilla kuin toisin päin, että olisi tehty jotain, josta olisi jäänyt kuva, että ei ole osattu hoitaa eikä ole saatu haltuun sitä todistusaineistoa, joka tarvitaan tämän rikosvastuun toteutumiseen Suomessa myös näissä tapauksissa.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä tällainen pieni lyhyt keskusteluvaihe, ja sen aloittaa edustaja Kari.

17.53 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä tiedustelulain käsittely eduskunnassa ainakin allekirjoittaneelle lisää entisestään luottamusta parlamentarismin voimaan: [Pertti Salolainen: Joo!] hallitus tekee esityksen, mutta eduskunta

parantaa esityksen puutteita, korjaa niitä, tuo uusia elementtejä ja lopulta yhdessä täällä keskustelee asiasta — nimenomaan parlamentarismin voimaan. Koko lakiahan ei oltaisi voitu säätää ilman oppositiota ja ilman sosiaalidemokraatteja, viiden kuudesosan enemmistöä tälle laille ei olisi tullut. Mutta se tuli, koska luottamus keskenämme oli vahva ja myös näimme yhteisen tarpeen tälle laille ja lainsäädännölle ja sen tarkentamiselle ja tarkkarajaistamiselle.

Kuitenkaan edustaja Mustajärven puheenvuorossaan esittämiin duubioihin itse en voi yhtyä. Näin jo silloin, kun tämä Airiston Helmi -tapaus oli käsittelyssä, että asia oli menossa vahvasti eteenpäin eduskunnassa yhteisellä tahdolla.

Mutta olisin kysynyt ministeri Mykkäseltä — ja vähän haluan varmistaa, ettei ministeri vielä poistuisi: [Puhemies koputtaa] Eduskunnassa on käsittelyssä poliisin henkilötietolaki, [Puhemies: Aika!] joka on vielä kesken eduskunnassa. Voisitteko, ministeri, sanoa, onko sillä vaikutuksia nyt siihen keskusteluun, jota tällä hetkellä käymme?

17.54 **Eero Reijonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän asian käsittelyn osalta voin todeta puolustusvaliokunnan jäsenenä, että siellä oli selkeä tahtotila konsensuksen hakemiseen. Kun puhutaan kansallisesta turvallisuudesta, niin on äärettömän tärkeätä, että tässä salissa olisi yhteinen näkemys. Kansallinen turvallisuus on tärkeä asia, ja me pääsimme varsin pitkälle. Tässä edustaja Mustajärvi esitti vastalauseen, mutta ymmärsin kyllä valiokunnan käsittelyssä, että aika lähellä oltiin maalia, että oltaisiin saatu aivan 100-prosenttinen kattavuus.

Tämän lain lähtökohtanahan on kuitenkin se, että kun me teemme vahvaa kansainvälistä yhteistyötä, niin ollaksemme uskottava yhteistyökumppani Suomen on välttämätöntä olla kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä mukana toimivaltuuksilla, jotka vastaavat keskeisten verrokkimaitten, erityisesti muitten Pohjoismaitten, toimintavaltuuksia. Tämä on ollut se lähtökohta, ja minä uskon, [Puhemies koputtaa] että tällä päästään hyvin eteenpäin.

17.55 **Tapani Tölli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointiyhteiskunnan yksi peruspilari on turvallisuus. Tällä lakikokonaisuudella vahvistetaan ja turvataan merkittävällä tavalla suomalaista turvallisuutta. Tämä luo nyt lainsäädännön pohjan tiedustelulle. Tämä prosessi on ollut merkittävä. Tämä lakikokonaisuus on mittava. Sitä on monta vuotta valmisteltu, ja erityisesti tekee mieli sanoa, että virkamiestyö on ollut huolellista. Samalla on ollut erittäin perusteellista valiokuntien työ, ja haluan tässä todeta sen selkeästi, että siellä ei ole ollut hutilointia, vaan huolellista työtä. On merkittävä asia se, että me olemme päässeet tässä asiassa näin suureen yksimielisyyteen.

Haluan nostaa tästä prosessista vielä yhden näkökulman. Kun perustuslain 10 § muutettiin, niin silloin olivat jo tässä talossa sisällä nämä hallituksen esitykset siviili- ja sotilastiedustelusta, ja ensimmäisen kerran perustuslakivaliokunta tulkitsi perustuslain 10 §:n uutta 3 momenttia. Ei ole silloin kummallista, että perustuslakivaliokunta teki merkittävän määrän huomioita, koska se tulkinta oli ensimmäinen. Siitä ei voi vetää sitä johtopäätöstä, että pohjaesitys olisi ollut huono. Mutta lopputulos kokonaisuudessaan on erinomainen, ja tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

17.57 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuus on perusoikeus. Suomen turvallisuusympäristö on viime vuosina heikentynyt, ja Suomeen kohdistuvat uhat ovat monimuotoistuneet. On välttämätöntä, että viranomaisillamme on riittä-

vät resurssit ja riittävät toimivaltuudet, joiden avulla Suomea koskevat uhkatekijät voidaan mahdollisimman hyvin havaita ja niitä voidaan torjua. Suomi on ollut tiedustelulainsäädännössä jäljessä verrokkimaitansa ja tiedonsaannin osalta, kuten tässä keskustelussa on tullut esiin, pitkälti näiden kumppanimaidemme hyväntahtoisuuden varassa.

On erinomaista, että olemme monien käänteiden, huolellisen pitkäjänteisen valmistelun jälkeen lähellä sitä, että tiedustelulait saadaan voimaan. Poikkeuksellisen laaja yhteisymmärrys kertoo siitä ja on osoitus siitä, että kykenemme edelleen kansakuntana edistämään Suomen ja suomalaisten turvallisuuden kannalta tärkeitä asioita laajalla rintamalla ja yhteistyöllä.

17.58 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuus on tärkeää, ja sen tehtävänä on taata vapaus — kansalaisten, yksilöiden, vapaus ja kansakunnan vapaus — ja silloin tämäntyyppisessä lainsäädännössä pitää arvioida kokonaisuutta niin, että ihmisoikeusperusteisuus ja oikeusvaltio tulevat myös turvattua siinä, millä perusteella tiedustellaan, että se on tarkasti rajattua ja perusteltua, ja siinä, miten tätä tietoa käytetään. Kyllä minun täytyy sanoa, että tämä on minun kansanedustajaurallani ja erityisesti viimeisen neljän vuoden aikana ollut eduskunnassa aivan poikkeuksellinen prosessi siinä, kuinka huolella on otettu eri parlamentaaristen ryhmien näkemyksiä huomioon, ja näin ollen me olemme tässä tilanteessa, jossa lähes yksimielinen tuki tälle ehdotukselle on. En olisi uskonut silloin, kun tästä alettiin puhumaan noin kymmenen vuotta sitten, että Suomessa voidaan saada näin yksimielisesti tiedustelulainsäädäntö eteenpäin, ja se kertoo jotain hyvää tästä maasta.

Haluan myös kiittää puhemiestä, koska perustuslakivaliokunnan jäsenenä pidin perusteltuna sitä, että tarkasteltiin vielä uudestaan, onko varmasti niin, että asiat on perustuslain mukaan valmisteltu. Pieniä lisähuomioita meillä vielä tässä lopussa tuli, eli on hyvä, että rajatapaukset tarkistetaan.

Tämä prosessi on mennyt niin hienosti kuin voi, ja kiitos siitä kaikille.

17.59 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos minulta tämän kauden jälkeen kansalainen kysyisi, mikä on se yksi asia, mistä olisin tältä kaudelta ylpeä, että olemme saaneet aikaan, niin voipi olla, että vastaisin, että tämä tiedustelulainsäädäntö. Niin tärkeä tämä on.

Usea tietysti myös kysyy, että no, mikä vaikutus tällä nyt sitten on tavalliseen kansalaiseen. No, nykypäivänä terroristiset teot, iskut, kyllä yleensä kohdistuvat tavallisiin kansalaisiin, tavallisiin suomalaisiin. Jos mahdollisimman kansantajuisesti sanoo tämän siviilitiedustelun osalta, niin tämähän pitää liittää tähän nyt ajankohtaiseen keskusteluun esimerkiksi Isisin vierastaistelijoista. Tämän lainsäädännön nojalla me pystyisimme saamaan näistä henkilöistä itse tuotettua tiedustelutietoa. Niin kuin täällä on tullut ilmi, nyt me olemme olleet vain meidän kansainvälisten kumppaneiden armoilla, ja tämä ei tietenkään ole Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta hyvä tilanne. Näistä henkilöistä pitää pystyä tuottamaan itse tiedustelutietoa.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyen haluan sanoa selvästi sen, että näille Isis-vierastaistelijoille, jotka Suomesta ovat lähteneet, viestini on: älkää palatko takaisin.

18.00 **Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Näillä uudistuksilla Suomen tiedustelu tulee eurooppalaiselle tasolle, ja me olemme myös tässä katsannos-

sa sitten varteenotettava kumppani keskusteltaessa tärkeistä asioista Euroopassa ja maailmalla. Tämä on minunkin mielestäni tämän vaalikauden tärkein yksittäinen saavutus tältä eduskunnalta, minun mielestäni kiistattomasti. Tätä uudistusta on tehty perusteellisen valmistelun myötä sekä hallituksen puolella että eduskunnan puolella, ja se onkin ollut välttämätön juttu, koska tässä pitää tasapainoilla turvallisuuden ja toisaalta sitten perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien välillä, löytää siinä hyvä tasapaino. Nyt se on löytynyt.

Hienoa on se, että tästä asiasta vallitsee erittäin laaja poliittinen yhteisymmärrys, ja se voi syntyä vain kärsivällisen ja toisiansa kunnioittavan keskinäisen keskustelun avulla. Tästä on kyllä oppia muutenkin jatkoon, uusille vaalikausille, ja se on se, että isoja uudistuksia kannattaa yrittää vain parlamentaarisen valmistelun pohjalta.

18.01 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ei voi muuta kuin yhtyä viisaan edustaja Kääriäisen puheenvuoroon, elikkä tästä varmasti on opittu se, että kun tehdään isoja, parlamentaarista tukea vaativia uudistuksia, silloin niitten pitää olla aidosti parlamentaarisia. Todellakin kun tuolla vaalikentillä nyt on kerennyt jonkun verran käydä, niin siellä tulee paljon kritiikkiä esimerkiksi siitä, miksi sotea ei ole saatu valmiiksi ja muuta vastaavaa, ja tässä on paljon nyt opiksi otettavaa, miten upeasti näitä tiedustelulakeja on täällä yhdessä viety läpi. Se on myös ollut huolellista, ja todellakin on käytetty vielä kertaalleen siellä perustuslakivaliokunnassa, jotta viimeinenkin huoli häipyi siitä, onko tässä jotakin sellaista, mikä voisi olla ristiriidassa perustuslain kanssa. Ja kyllä tässä edustaja Töllille pitää ehdottomasti antaa hyvästä johtajuudesta kiitosta elikkä tasapainoisesta eri ryhmien kuulemisesta ja erilaisten huolien kuulemisesta.

Niin kuin täällä on sanottu, kyllähän me olemme olleet erikoisessa tilanteessa, että ollaan oltu niin sanotusti hyväntahtoisten kumppanimaitten avun varassa juuri tämän tiedonsaannin suhteen, ja on äärimmäisen tärkeää, että nyt tällä kaudella me saamme yhdessä tämän asian maaliin. Toivon todella, että tässä ihan loppumetreillä ei enää mikään ryhmä lähtisi millään tavalla tekemään tähän ikään kuin kauneusvirheitä. Tämä on kunniaksi koko tälle talolle, että nämä asiat on saatu eteenpäin.

18.03 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuustilanne on Suomessa ja maailmalla muuttunut merkittävästi, ja täällä keskustelussa on esille tuotu tilanteita, joissa nämä lait olisivat voineet osaltaan olla vaikuttamassa siihen, että olisimme pystyneet omatoimisesti aiemmin havaitsemaan tiettyjä tapahtumia ja mahdollisesti estämään joitain tapahtuneita tapahtumia. Kun turvallisuus vaatii, niin yhteistyökykyä näyttää Suomen eduskunnasta löytyvän, siitä kuuluu kiitos kaikille, jotka ovat tässä laajassa yhteistyörintamassa mukana. Haluan kiittää paitsi puolustusvaliokuntaa erinomaisen hyvästä yhteistyöstä myös meidän valiokuntaneuvostamme ja myös valmistelevia virkamiehiä, jotka tätä työtä tekivät ensin valmistellen ja sen jälkeen meidän kanssamme loppuun hioen. Tästä on tullut hyvä, ja toivottavasti tämä saadaan pikaisesti käyttöön, sillä jokainen hetki voi olla liian myöhäinen.

18.04 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustaja Mustajärvi lähti jo salista, mutta haluan todeta, että on toki hyvä suhtautua kriittisesti viranomaisten toimintaan. Viranomaiset voivat tehdä virheitä, voivat myös syyllistyä vakaviinkin rikoksiin, mitä valitettavasti olemme joutuneet seuraamaan, mutta on vielä aivan eri asia, jos

epäillään tai vihjaillaan, että viranomaiset ohjattaisiin operaatioihin, jotta voitaisiin vaikuttaa poliittisesti, vieläpä tilanteessa, jossa se kohdistuisi yhteen puolueeseen.

Mutta sinänsä demokratiassa on hyvä, että vasemmistoliitto on esittänyt selkeästi omat kantansa. Tässä on kuitenkin hyvin laaja ja suuri yksimielisyys tämän esityksen takana. Valmistelu on ollut poikkeuksellisen huolellista, sehän alkoi jo viime vaalikaudella työryhmämietinnöllä. Haluan vielä antaa kiitoksen parlamentaarisen työryhmän jäsenelle, edustaja Kasville, jolla on aivan erityinen asiantuntemus näistä tietoliikenneasioista. Uskon, että hän vaikutti hyvin positiivisella tavalla tämän asian etenemiseen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän vielä nyt pyydetyt kaksi vastauspuheenvuoroa, ja sitten mennään puhujalistaan.

18.05 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös korostaa, että puolustusvaliokunnassa työ oli hedelmällistä ja sitten lopuksi vielä otettiin huomioon nämä perustuslain vaatimat muutokset, joista toiset olivat teknisiä ja sitten toiset olivat täydentäviä esityksiä.

Niin kuin täällä on tullut sanottua ja tiedämme, Suomen tilanne on muuttunut ja lähiympäristössä tilanne on tavallansa vaikeutunut. Tämä esitys parantaa Suomen sotilaallista valmiutta. Sotilastiedustelun avulla saamme tietysti ennakollista tietoa Suomea uhkaavista vaaroista ja turvallisuusympäristön muutoksista. Myös kybertoimintaympäristön merkitys on kasvanut, samoin tietoverkostossa tapahtuvat hyökkäykset ovat nopeita toteuttaa, niin että siihen pitää entistä nopeammin sitten vastata.

Tällä sotilas- ja siviilitiedustelulailla me saamme mennä taas askeleen edemmäs kohti parempaa Suomea.

18.06 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa kuulla keskustelua, että on lähes yksimielinen lähestyminen ollut tähän koko aiheeseen, että on tärkeä asia viedä eteenpäin tämä meidän tiedustelutoiminnan saattaminen kansainväliselle tasolle. Ja todella kansainvälistä tämä on ollut: Suomen omaa tiedustelua ovat käytännössä hoitaneet meidän kumppanimaamme, kun meillä ei viranomaisilla ole ollut toimintavaltuuksia puuttua näihin asioihin. On erittäin tärkeää, että nyt meille näitä valtuuksia tulee.

Ennen kaikkea on ollut tärkeää se yhteinen huomio siitä, että turvallisuusympäristö on muuttunut ja meidän on pitänyt saada turvallisuuspoliittiselle johdolle ja erityisesti sotilaallisen päätöksenteon tueksi tietoa, mitä meidän verkoissa liikkuu. Ja ennen kaikkea, mikä on ollut tärkeää huomioida: meille ei ole minkäänlaista massavalvontaa tulossa, eivätkä siihen minkäänlaiset resurssit riittäisikään, vaan tämä valvonta on kohdennettua ja myös itse tiedustelu tulee vahvan valvonnan piiriin.

Tätä voi pitää hyvänä työnä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja sitten mennään puhujalistaan.

18.08 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! On korkea aika saada Suomeen tiedustelulait. Niin kuin tuossa hetki sitten totesin ja niin kuin monet muutkin ovat salissa todenneet, turvallisuusympäristömme on muuttunut merkittävällä tavalla. Perinteiset uhat ovat tulleet lähemmäksi, mutta myös erilaiset tietoliikenneverkoissa tapahtuvat uhat, kyber- ynnä muut sellaiset, ovat arkipäivää tämän päivän toimintaympäristössä. Muissa

länsimaissa vastaavantyyppinen lainsäädäntö on ollut käytössä jo jopa 15 vuotta. Meillä on esimerkkejä julkisuudesta, millä tavalla Ruotsi esimerkiksi on auttanut meitä tilanteissa, joissa meillä ei ole ollut tätä kykyä itsellämme, ja toisaalta Ruotsi on kertonut julkisuuteen tapauksia, joissa he ovat pystyneet tiedustelun kautta estämään terroristi-iskuja, joita on valmisteltu Ruotsissa.

Pidän myönteisenä sitä, että nyt siviilitiedustelulait ja sotilastiedustelulait Suomeen saadaan — kiitos laajasta, hyvästä yhteisymmärryksestä. Toisaalta haluan alleviivata sitä, mitä tässä edellä esimerkiksi edustaja Jarva toi esille, että tämä on tarkkaan rajattua lainsäädäntöä ja toimintaa, tämä on myös vahvasti valvottua toimintaa ja, niin kuin hän toi esille, tämä ei pidä sisällään myöskään massavalvontaa. Tämä on hyvä kaikkien tiedostaa. Eli tulemme toimimaan tässä Suomessa, voisi sanoa, poikkeuksellisenkin tiukan valvonnan alla, mikä on hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä sitä, että ensi kaudella työtä näiden kyberuhkien kitkemiseksi jatketaan. Me tarvitsemme mielestäni Suomeen jonkinlaisen kyberturvallisuuden johdon, esimerkiksi oman viran ja osaston, joka vastaa siitä. Tämäntyyppinen kokonaisuus meiltä puuttuu, ja sellaiselle selkeästi olisi tarvetta, että tämä yhteys löytyisi selkeästi. Tällä osa-alueellahan itse asiassa on aika paljon kansainvälisestikin vielä tehtävää. Ei vielä tietääkseni mikään maa maailmassa ole todennut, että se olisi joutunut esimerkiksi sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi tämäntyyppisessä tapauksessa. Tämä on keskustelua, mitä maailmalla tällä hetkellä käydään, ja ehkä jossain vaiheessa saadaan sitten yhteisymmärrys siitä, missä vaiheessa maan koskemattomuus esimerkiksi tulee loukatuksi: onko se tapahtunut silloin, kun GPS-toimintaa häiritään, vai vaatiiko se esimerkiksi sen, että tällaisen toiminnan kautta saataisiin lentokoneet putoamaan taikka junat törmäämään, mitä ehkä pahimmillaan nämä verkoissa tapahtuvat hyökkäykset voisivat olla. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Kiitos, että tämä asia menee eteenpäin, ja voisi todeta, että omakin puheenvuoroni oli poikkeuksellisen lyhyt sen takia, että tämä saataisiin mahdollisimman nopeasti voimaan. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Kiitos siitä.

18.11 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! On todella mukava olla keskustelemassa näin yhteisymmärryksellä tehdystä lainsäädäntöpaketista.

Meillä on uudenlaisia uhkia, joihin vastaamiseen me tarvitsemme uusia välineitä, ja toisaalta turvallisuusympäristö, minkälaisia uhkia on meitä kohtaamassa, on peruste, minkä takia tätä lakipakettia on ollut hyvä viedä eteenpäin. On myöskin merkille pantavaa, että meillä tähän mennessä ei ole ollut lainkaan tiedustelulakeja. Niin kuin täällä äsken kuultiin, sotilastiedustelun puolella tiedustelua on kyllä tehty, mutta ilman lainsäädäntöpohjaa. Siksi tämä on merkittävä kohta meidän eduskuntakaudella.

Tähän siis kuuluu viisi esitystä: siviilitiedustelulaki, sotilastiedustelulaki, tiedustelun valvonta, perustuslain muuttaminen ja sitten eduskunnan työjärjestys, jossa perustetaan uutta tiedusteluvalvontavaliokuntaa. Tänään on jopa tehty esitys siitä, kuka tulisi tiedusteluvalvontavaltuutetuksi.

Tänään ovat siis viimeiset tiedustelulait elikkä sotilas- ja siviilitiedustelu keskustelussa, mutta toistan äsken tehdyn kysymyksen, että meillä ovat yhä edelleen kesken henkilötietolait, jotka eivät ole tulleet tähän saliin ja joista toista ei ole vielä edes valiokunnassa käsitelty. Olen ymmärtänyt, että nämä ovat olennaisia, jotta tiedustelulakeja voidaan käytän-

nössä toteuttaa. Jää nyt nähtäväksi, onko hallituspuolueilla tähän tahtoa, miten näitä viedään eteenpäin — toivottavasti.

Tämä parlamentaarinen työryhmä, joka on ollut jo edelliseltä kaudelta, ei siis seurantaryhmä vaan aito työryhmä, on ollut edellytys sille, että on saatu tämä esitys tänne, mutta kaikilta osin useammat puolueet eivät olleet tyytyväisiä kaikkiin niihin kohtiin siinä kohtaa, kun lakipaketti tuli tänne Eduskuntataloon. Sen takia on ollut erittäin hyvä, että koko valmistelun ajan, tämän talon käsittelyn ajan, täällä on ollut myöskin parlamentaarista käsittelyä, jota edustaja Tölli on vetänyt.

Toinen syy, minkä takia on ollut erittäin perusteltua, että tätä on yhdessä pohdittu, on se, että se viiden kuudesosan enemmistö perustuslain muuttamiseksi niin, että ihmisten perusoikeuksiin elikkä tässä tapauksessa kirjesalaisuuteen voidaan puuttua, on vaatinut yhteisen ymmärryksen siitä, miksi me tarvitsemme tämän nopeutetun perustuslain muutoksen emmekä kahden eduskunnan aikana.

Ilahduttavaa oli palaute valmistelijoilta, ainakin joltakin, joka kertoi, että vaikka hän oli monta vuotta tätä lakipakettia kirjoittanut, niin hänen täytyy myöntää, että tämä eduskunnan prosessi jalosti sitä vielä paremmaksi. Tämä antaa minun mielestäni hyvän osoituksen meille kaikille siitä, että eduskunnan tarkka työ valiokunnissa ja parlamentaarisesti tuottaa hyvää lainsäädäntövalmistelua, kun sitä voidaan tehdä yhdessä, tietenkin sitten lakien kirjoittajien kanssa.

Perustuslakivaliokunta totesi silloin, että muutos voidaan tehdä kiireellisenä, ja näin se täällä hyväksyttiin varsin laajalla yhteisymmärryksellä niin, että se viisi kuudesosaa saatiin tehtyä. Yhdessä saatiin myöskin samalla sovittua tämän käsittelyn aikana, mitä ei ollut alussa ollenkaan, muun muassa suojelupoliisin ja tiedustelutoiminnan parempi valvonta, tiedusteluvaltuutetun valtuuksien muutokset, tiedustelun kohdentamisen tarkentaminen, ja tämän jälkeen olimme pääsemässä sitten siihen, että keskustelemme näistä varsinaisista tiedustelulaeista, kun tämä valvonta oli saatu hoidettua. Tässä kohtaa se laajuus tuli esille, koska lausuntovaliokuntia oli varsin monta, joista kaikilta, niin lakivaliokunnalta kuin tietysti perustuslakivaliokunnalta, hallintovaliokunnalta ynnä muilta, saatiin arvokasta lisää näitten käsittelyyn.

Tiedustelutoiminnan tarkkarajaisuus oli yksi, mihinkä perustuslakivaliokunta jo ensimmäisellä kierroksella kiinnitti huomiota, ja sitä yritettiin ja tehtiin molemmissa valiokunnissa tarkentaen sitä, samaten tämä oikeusturvan puoli, jota myöskin parannettiin. Valitettavasti ehkä kuitenkin tarpeellinen — joittenkin mukaan hyvinkin tarpeellinen ja joittenkin mukaan täysin tarpeeton — kierros kaksi käytiin silloin, kun ulkopuolelta tuli painetta ja toisaalta puhemies päätti, että on parempi tarkistaa lakien perustuslaillisuus. Kannatin tätä täysillä, koska se tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä niin perustuslakivaliokunnan kuin asianomaisten valiokuntien elikkä puolustus- sekä hallintovaliokunnan kanssa ja päästiin tekemään muutama tarkennus. Nämä muutamat kohdat olivat siis syrjintäkielto, joka oli molempiin lakeihin kirjoitettu niin, että todettiin yleisesti syrjintäkielto kaikkeen tiedustelutoimintaan, ja tässä tapauksessa oli tarvetta kirjoittaa sinne tarkemmin listat, minkälaisesta syrjinnästä on kyse, mitä ei saa harjoittaa tiedustelua tehtäessä. Toinen oli hakuehtojen määrittely silloin, kun mietitään, millä hakuehdoilla tiedustelutoimintaa tehdään.

Mielenkiintoista oli, että samalla päädyttiin sitten kuitenkin tällä kierroksella siihen, että molemmissa kohdin tarvitaan kaksi tuomaria. On siis tuomareita kaksi kappaletta silloin, kun päätetään, saako tiedusteluluvan johonkin, mutta myöskin siinä kohdin, kun päätetään

siitä, että tiedustelutoiminta keskeytetään. Alun perin se oli vain siinä keskeytyksessä, nyt se tuli myöskin siihen tiedusteluluvan saamiseen.

Eräs ongelma, minkä nostimme esille, oli näitten tiedustelukiellon ulkopuolella olevien tiedostojen avaaminen, joita siis ovat pappi, lääkäri, tuomari ja lakimies, ja siinä kohtaa emme jättäneet enää vastalausetta, kun saimme tarkennuksen pöytäkirjaan merkittäväksi. Elikkä aina kun heidän tietojaan avataan, jos tulee manuaalisesti käsiteltynä esille, että tämmöiset henkilöt ovat kyseessä, se on kirjoitettava tarkasti pöytäkirjoihin, joista voidaan todentaa, kuinka monta kertaa näiden ihmisten tietoja, tiedostoja on avattu. Sen takia päästiin eteenpäin. Koko tämän käsittelyn aikana on jouduttu ja saatu miettiä sitä, miten ihmisten perusoikeudet toteutuvat ja mikä on meidän turvallisuustilanteen kannalta olennaista, ja tämä balanssi pitää säilyttää.

Hienoa on se, että saatiin kirjattua valiokunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä selvitys ja sitten yhteinen selonteko vuoden 2021 loppuun mennessä. Tällä me pystymme arvioimaan, ja kun tiedusteluvalvontavaliokunta lähtee toimintaan, niin myöskin sitä kautta, miten tämä asia etenee.

18.19 **Tapani Tölli kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä tiedustelulainsäädäntökokonaisuus, sen valmiiksi tuleminen, on merkittävä tekijä meidän kokonaisturvallisuutemme vahvistamiseksi ja parantamiseksi. Nyt meillä sitten on tiedustelutoiminnasta selkeä lainsäädännöllinen pohja. Yleinen turvallisuustilanne on muuttunut nopeasti ja on muuttumassa, ja meillä on välttämätöntä olla riittävät välineet, jotta me pysymme ajan tasalla ja meidän valtiojohdollamme on riittävä tieto, missä tilanteessa me elämme.

Tämä työ on ollut pitkäaikainen ja merkittävä. Se on käynnistynyt jo edellisen vaalikauden aikana, mutta pääasiallinen työ on tapahtunut tämän vaalikauden aikana. Oleellinen asia mielestäni tässä on se, että vaikka laki perustuu hallituksen esitykseen, niin tässä ei ole kysymys hallitus—oppositio-asetelmasta, vaan on tarkoitettu, että riippumatta hallituspohjasta tämä lakikokonaisuus toimii ja tähän voidaan luottaa. Tämä ei ole poliittisille suhdanteille altis, vaan tämän on välttämätöntä toimia hyvin kaikissa tilanteissa ja niin, että voimme tähän kokonaisuuteen luottaa.

Tämä prosessi oli myös siinä mielessä mielenkiintoinen, että tässä oli monta vaihetta. Ensimmäisenä vaiheenahan oli perustuslain 10 §:n muuttaminen, ja se vaati huolellisen valmistelun. Se tuli täällä yksimielisesti hyväksytyksi. Kiireellisyydestä oli pieni erimielisyys, mutta oli riittävä enemmistö, jotta se hyväksyttiin kiireellisenä.

Seuraava vaihe oli valvontajärjestelmän hyväksyminen, johon kuuluu laillisuusvalvonta ja parlamentaarinen valvonta, ja se on täällä hyväksytty yksimielisesti. Ja voi sanoa, että kansainvälisesti vertailtuna se on tiukimpia ja pitävimpiä järjestelmiä, mitä on. Tässä mielessä tähän kokonaisuuteen voi suuresti luottaa, että tämä toimii myös perusoikeuksien kannalta hyvin.

Nyt ovat sitten nämä varsinaiset substanssilait täällä, sotilastiedustelulaki ja siviilitiedustelulaki. On sanottava, että se on laaja ja mittava kokonaisuus ja valtavasti yksityiskohtia sisältävä.

Mainitsin jo tuossa debattipuheenvuorossani, kun perustuslakivaliokunta antoi sitten hallituksen esityksestä sen ensimmäisen lausunnon, että on luonnollista, että kun ensimmäistä kertaa perustuslakivaliokunta tulkitsi perustuslain 10 §:n 3 momenttia, siinä oli huomautuksia, varsinkin kun tämä kokonaisuus on niin laaja ja siinä on valtavasti yksityiskohtia. Tämä huomioon ottaen on erittäin arvostettavaa ja kunnioitettavaa, minkälaisen

työn asianomaiset valiokunnat tekivät tehdessään mietintöä. Minä luulen, että voisi sanoa, että se oli neuvoksiltakin, kummankin valiokunnan sihteeriltä, melkoinen diplomityö. Tässä mielessä on minusta kohtuutonta sanoa, että on hutiloitu. On tehty erittäin perusteellista ja huolellista työtä.

Se, että tämä tuli uudelle kierrokselle, oli tietynlainen varmistus siitä, että onhan varmasti kaikki kohdallaan. Haluan todeta, että kun perustuslakivalokunta arvioi sitten nämä valiokuntien mietinnöt, ei siinä ollut perustuslainvastaisuutta. Oli muutama huomio, ja molemmat valiokunnat ottivat käsittääkseni kaikki nämä huomiot huomioon, eli sen mukaisesti toimivat. Että nyt pitäisi olla varsin hyvällä pohjalla.

Mitä sitten tulee tähän muuhun valmistelutyöhön, oli varsin mielenkiintoista olla siinä parlamentaarisessa seurantaryhmässä ja todeta, että sillä ryhmällä oli merkitystä sen prosessin etenemisessä ja sisällössä. Kun työ eteni, monia havaintoja otettiin virkamiestyöryhmissä sen jälkeen huomioon. Me kokoonnuimme kymmeniä kertoja ja saimme huolellisesti valmisteltuja esityksiä ja niistä keskustelimme avoimesti eri näkökulmilta. Se mahdollisti sen, että tästä löytyi konsensus. Tätä hiottiin vielä senkin jälkeen yhteisesti muutamasta kohdasta. Kun hallituksen esitykset olivat jo tulleet, täällä jatkettiin seurantaryhmän työtä, ja sillä oli merkitystä. Nyt voi sitten sanoa, että tämä on yhteinen. Tämä ei ole hallituksen ja opposition erikseen, vaan tämä on yhteinen, koska tämän täytyy kestää myös pitkälle tulevaisuuteen.

Sitten tästä tekee mieli sanoa, mikä merkitys tällä meidän kokonaisturvallisuutemme kannalta on. Oma havaintoni oli se, että tämän prosessin aikana, voi sanoa, sotilasviranomaiset ja siviiliviranomaiset eli sisäisen turvallisuuden ja ulkoisen turvallisuuden tahot lähentyivät, entistä enemmän puhuivat samaa kieltä. On yhteinen näkemys, ja sillä on oma merkityksensä. En tarkoita sitä, että olisi ollut vastakkainasettelua, vaan sitä, miten nämä asiat eivät ole erillisiä vaan liittyvät niin monesti tiiviisti toisiinsa.

Arvoisa puhemies! Sitten on keskusteltu hyvin paljon julkisessa keskustelussa tietoliikennetiedustelusta. Monesti se julkinen keskustelu on painottunut siihen. On syytä todeta, että silloin kun mennään tietoliikennetiedusteluun, johon tarvitaan tuomioistuimen lupa, se on aina viimesijainen keino. Se ei ole ensisijainen keino, vaan viimesijainen keino. Perustuslakivaliokunnassa kun olen ja siellä monista asioista keskustellaan, yksi termi jää mieleen, ja se on oikeasuhtaisuus. Kun me puhumme tähän liittyvistä asioista, on tärkeää, että me myös puhumme oikeasuhtaisesti.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän liittyy vielä hyvin tärkeä asia, ja se on seuranta. Kun me tavallaan olemme tulleet uuteen maastoon, niin on aivan selvää, että jonkun vuoden kuluttua saattaa nousta esille asioita, joita on korjattava. Ollaan niihin korjaustarpeisiin, jos niitä tulee, avoimia. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan omasta puolestani kiittää kaikkia tahoja, jotka ovat olleet tässä mukana, ensinnäkin seurantaryhmän jäseniä, valmistelevia virkamiehiä ja valiokuntia varsin mittavasta työstä ja kaikkia tässä mukana olleita. Tässä on voitu puhua avoimesti. Jokainen on tuonut oman panoksensa, ja lopputulos on silloin tässä mielessä paljon kestävämpi.

18.27 **Simon Elo sin:** Arvoisa rouva puhemies! Sinisille tärkeintä on kansan turvallisuus — sekä arjen turvallisuus että sitten tällainen perinteisempi turvallisuus, kuten tämä tiedustelulainsäädäntö nyt on. Niin kuin tässä on tullut esille, kyseessä on ollut pitkäaikainen, huolellinen valmistelu jo vuodesta 2013: ensin virkamiesvalmisteluna, parlamentaarisena

seurantaryhmänä, hallituksen lakiesityksinä ja sitten huolellinen eduskuntakäsittely. Yhtä lailla kuin edustaja Tölli, parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtaja, tässä ihmettelee joitakin kommentteja, joita julkisuudessa on ollut median taholta — että olisi jotenkin hutiloitu tässä, kun tämä meni vielä eduskunnassa, sanoisinko, toiselle kierrokselle, tarkistuskierrokselle — minäkin pidän sitä erikoisena. Jos tämä on hutiloitua lainsäädäntöä, niin en tiedä sitten, mikä olisi laadukasta lainsäädäntöä. Tämä on nimenomaan laadukasta lainsäädäntötyötä, ja kiitän myös omalta osaltani ja sinisten puolesta kaikkia tässä mukana olleita hyvästä työstä.

Yritän, arvoisa puhemies, mahdollisimman kansantajuisesti käydä läpi sitä, mistä tässä siviilitiedustelussa ja sotilastiedustelussa, tässä lainsäädännössä, nyt on kyse. Päivänselvää on se, että Suomi on ollut 15 vuotta jäljessä keskeisiä vertailumaita. Jo pelkästään tämä syy kertoo sen, miksi tätä tietoliikennetiedustelulainsäädäntöä täytyy nyt tehdä. Meillä yksinkertaisesti ei ole ollut lainsäädäntöä tähän kysymykseen. Siviilitiedustelulain osalta suojelupoliisin tiedonhankinnan perusteeksi tulee nimenomaan kansallinen turvallisuus, ja nämä uudet tiedusteluvaltuudet tämän osalta olisivat vain suojelupoliisin käytössä ja voimassa myös ulkomailla. Uuden lainsäädännön myötä tietoa voidaan hankkia paremmin sellaisista hankkeista tai toiminnoista, jotka uhkaavat Suomen kansallista turvallisuutta vakavasti. Ja kun edustaja Tölli sanoi sanan ”oikeasuhtainen”, niin myös sana ”vakavasti” on tässä oleellinen sana. [Tapani Tölli: Kyllä!] Jatkossa tietoa olisi siis mahdollista hankkia myös tällaisesta toiminnasta, joka uhkaa kansallista turvallisuutta vakavasti ja joka ei ole rikos ja joka tapahtuu ulkomailla. Tällainen ei ole tällä hetkellä mahdollista, ja myöskään tällä hetkellä tiedustelu ei ole mahdollista siltä osin, että taustahenkilö tai -taho ei olisi tiedossa. Jatkossa tiedustelu on mahdollista, vaikka tämä taho ei olisi tiedossa.

Mutta tosiaan täytyy korostaa kansalaisille myös sitä, että tällaista tiedusteluvaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan tietojen hankkimiseen kaikkein vakavimmista kansallisen turvallisuuden uhista. Nostan joitakin tässä esille: päivänpolttavan kysymyksen terrorismista, kysymykset ulkomaisesta tiedustelutoiminnasta, meidän kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystämme uhkaavasta toiminnasta, suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä uhkaavasta toiminnasta, vieraan valtion toiminnasta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille, tai yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta, kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta. Muitakin tällaisia aihepiirejä ja kysymyksiä on. Hyvin laaja kysymys ja lainsäädäntö on kyseessä.

Täytyy muistaa, että viime kädessä tässä on kyse nimenomaan suomalaisten, tavallisten kansalaisten turvallisuuden takaamisesta, sillä, arvoisa puhemies, kun huolta herättää se, miten näitä tiedusteluvaltuuksia käytetään, niin kyse ei ole nimenomaan massavalvonnasta vaan tarkoin kohdennetusta tiedustelusta. Rajatuin hakukriteerein haettaisiin suojelupoliisin tehtävien kannalta olennainen viestiliikenne. Ja tietysti tässä lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi varsin tarkasti siitä, miten tämä kohdentaminen tapahtuu. Samaan hengenvetoon täytyy sanoa, että tietysti tässä tietoliikennetiedustelussa viranomaiselle tulee tämän viestiliikenteen seassa sellaistakin tietoa, joka ei suoranaisesti liity kansallista turvallisuutta uhkaavaan hankkeeseen. Tällaisessa tapauksessa tieto täytyy hävittää heti.

Mahdollisimman kansantajuisesti kun tätä selittää, täytyy liittää se tähän ajankohtaiseen tilanteeseen liittyen terroristijärjestö Isisiin ja muihin vastaaviin järjestöihin. Jos henkilö on lähtenyt Suomesta vierastaistelijaksi Irakiin tai Syyriaan, emme tällä hetkellä ole voineet itse tuottaa siitä mitään tiedustelutietoa. Tämän jälkeen pystymme sen tekemään, ja sen lisäksi meillä on myös jotain sellaista, mistä me voimme käydä yhteistyötä ja neuvon-

pitoa myös meidän ystävällismielisten kumppanimaidemme kanssa, heidän tiedusteluviranomaistensa kanssa. Tieto on valtaa näissä kysymyksissä.

Edustaja Salolainen täällä puheenvuorossaan otti esille myös muita esimerkkejä siitä, miten tiedustelua nykymaailmassa tehdään. Otan sen esimerkin myös, jonka edustaja Salolainen toi esille, eli Iranin ydinaseohjelman. On epäilty, että Israelin valtio siihen liittyen tiedustelumenetelmin myös käytti sitten niin sanottua Stuxnet-matoa siihen, että sai nämä Iranin ydinvoimalaitokset sekaisin. Tämä kertoo siitä, että nykymaailma on sellainen, että välttämättä ei — ja itse asiassa se voi olla paljon sofistikoituneempaa — käytetä nimenomaan perinteisiä sotilaallisia keinoja, vaan käytetään tiedusteluun liittyviä keinoja ja myös sitten tähän kyberturvallisuuteen liittyviä keinoja.

Ja myös, arvoisa rouva puhemies, täytyy sanoa ajankohtaiseen keskusteluun, Isisiin ja näihin muihin terroristijärjestöihin liittyen: päivänselvä viesti sekä sinisiltä että uskoakseni merkittävältä osalta tätä salia on se, että me emme näitä aikuisia henkilöitä, jotka ovat lähteneet vapaaehtoisesti Isisin riveihin, Suomeen takaisin kaipaa. Mutta on myös todettava, että jos on Suomen kansalaisia, jotka ovat syntyneet esimerkiksi näillä alueilla, niin totta kai jo meidän lastensuojeluun liittyvien sopimustemme perusteella heihin tulee kohdistaa tapauskohtaisesti armollisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Jos minulta olisi tämän kauden jälkeen nyt kysytty yksittäistä asiaa, joka olisi merkittävin, jonka tämä eduskunta on saanut aikaan, niin todennäköisesti sanoisin tämän tiedustelulainsäädännön. Tapasimme ulkoasiainvaliokunnan kanssa Kanadan tiedusteluvalvontavaliokunnan edustajan, ja siellä oli menty jopa niin pitkälle, että tämä valvontavaliokunta sai suoranaista operatiivista tietoa. Meillä on esimerkkejä muista maista, miten tätä on hoidettu heillä muutamia vuosia. Me voimme oppia myös jatkossa — nyt, kun tämä lainsäädäntö on saatu alulle — heidänkin kokemuksistaan ja katsoa, niin kuin edustaja Tölli toi esille, onko jotain korjattavaa tai lisättävää. Mutta olen erittäin tyytyväinen siitä, [Puhemies koputtaa] että olemme päässeet tähän pisteeseen, ja kiitän kaikkia erittäin hyvästä valmistelusta.

18.35 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomi on vihdoin saamassa tarvitsemansa ja ansaitsemansa tiedustelulainsäädännön. Viranomaiset ovat harjoittaneet lakisääteisten tehtäviensä edellyttämää tiedustelutoimintaa, mutta tähän asti ilman tarkkaan säädettyjä toimivaltuuksia. Tämä on ollut ongelmallista niin tiedustelua tekevien viranomaisten kuin kohteidenkin oikeusturvan kannalta.

Valiokuntamietinnöissä nämä oikeudelliset lähtökohdat ja puitteet tiedustelutoiminnalle on seikkaperäisesti kartoitettu. Erityisesti haluan korostaa parlamentaarisen seurantaryhmän vetäjän, edustaja Töllin, roolia. Hän on ollut keskeisessä asemassa siinä, että tiedustelulainsäädännön valmistelu on edennyt tähän pisteeseen.

Arvoisa puhemies! Maailma on muuttunut entistä ennakoimattomampaan suuntaan. Uhkakuviin vastaamiseksi ja päätösten tueksi on tilannekuvan oltava muodostettavissa mahdollisimman nopeasti ja tarkasti. Viranomaisten tiedustelukeinot, toimivaltuudet sekä tarve niihin ovat mietinnössä laajasti perusteltuja. Käytössä olevien toimenpiteiden on oltava joustavia, liiallinen rajaaminen tai valvonnan vaatimus tekisivät niistä kyvyttömiä vastaamaan nykymaailman haasteisiin.

Itse olisin ollut valmis antamaan viranomaisille vielä mietinnöissäkin kuvattua laajemmat valtuudet tiedustelutoiminnalle. Pitää muistaa, että rikolliset ovat aina askeleen viranomaisia edellä. Kaikki etumatka, jonka annamme valtiomme sekä kansalaisten tai omai-

suuden vahingoittamiseksi, on liikaa. Sellaiset teot ja sellaisten tekojen valmistelu, jotka uhkaavat henkeä, terveyttä tai laillista järjestystä, eivät voi nauttia minkäänlaista lainsuojaa. Tällä lainsäädännöllä pyritään vastaamaan tähän rikollisten saamaan etumatkaan, vaikkakaan täysin aukotonta ja kaikkia tilanteita huomioon ottavaa lakia on mahdotonta tehdä.

Arvoisa puhemies! Ihminen vastustaa luontaisesti kaikkea uutta ja tuntematonta. Tiedustelun sääntely on kuitenkin uutta vain Suomessa. Kansainvälisesti meitä edellä ollaan jo pitkällä. Uhkakuvat kansalaisten tarkkailusta ja massavalvonnasta ovat turhaa pelottelua, sillä Suomen viranomaisilla ei ole sellaisia resursseja tai tarvettakaan laajamittaiselle tiedustelulle, kuten pyhitetyillä tiedusteluorganisaatioilla, joita löytyy esimerkiksi suurvalloilta.

Myös ammattisuoja edustaa vanhaa maailmaa ja menneitä ihanteita. Esimerkiksi otettakoon papin ehdoton vaitiolovelvollisuus. Imaamit ovat islaminuskon pappeja, mutta sellaisiakin havaintoja on, joissa imaamit ovat olleet suurimpia vihasaarnaajia. Helsingin teologisen tiedekunnan aloittaessa islamilaisen teologian opetuksen meillä voi tulevaisuudessa olla edessämme tilanne, jossa imaamit ovat yhteiskunnan tunnustamia, oman uskontonsa pappeja. Mikään titteli ei kuitenkaan voi oikeuttaa siihen, että uhka yleiselle turvallisuudelle nauttisi lainsuojaa. [Mika Kari: Eikä nauti!]

18.39 **Ville Niinistö vihr:** Arvoisa puhemies, ärade talman! On varmasti mukava paitsi tässä salissa myös kotikatsomoissa ja toimituksissa niiden, jotka tätä keskustelua seuraavat, välillä huomata, että eduskunta kykenee käymään vuoropuhelua, jossa on laaja yhteisymmärrys ja kaikki yhdessä pohtivat ratkaisuja ongelmiin eivätkä vain löydä eroavaisuuksia, ja tämä prosessi tiedustelulakien säätämisessä on ollut aivan poikkeuksellinen, ja siitä kaikki eduskuntaryhmät ja asiaa valmistelleet ministeriöt ja valiokunnat ansaitsevat kiitoksen.

Jos me pohdimme sitä, mihin tiedustelulakeja tarvitaan ja missä niihin liittyvät ongelmat ovat, niin tämä maailma on muuttunut aika paljon jo kymmenessä vuodessa. Kun Ruotsissa FRA-lakeja säädettiin reilu kymmenen vuotta sitten, oli iso kiista siitä, voiko tällaisia lakeja ylipäätään säätää ja miten isoveli näillä voi valvoa tietoliikennettä ja miten kansalaisten oikeuksia rajoitetaan. Todellisuudessa maailma on mennyt jo niin pitkälle siihen, että erilaista tietoliikenteessä tapahtuvaa valvontaa on jo niin paljon, että Suomi ei voi olla ainoa maa, joka ei edes tiedä, mitä siellä tapahtuu, eikä pysty itse hankkimaan tietoa, joten varsinkin kun sotilastiedustelussa tällaista toimintaa jo nyt on ollut, on ollut ilmiselvää, että me tarvitsemme tiedustelulait, jotka asettavat selkeät rajat sille, mitä voi tiedustella, ja kun me olemme mukana tietojenvaihdossa, sille, mitä tiedustelutietoa kerätään ja vaihdetaan, niin että Suomi sitten tietoa myös muilta mailta saa ja että samalla me puolustamme omia kansalaisiamme.

Mutta yhtä tärkeätä kuin se, että on mietitty, mihin tiedustelulakeja tarvitaan, on ollut miettiä myös sitä, mihin se ei sovellu ja mitä oikeuksia sillä ei voi myöntää, ja tässä laissa on myös merkittäviä parannuksia siinä, että meille tulee nyt valvojalle valvoja tavalla, jota Suomessa ei ole aikaisemmin ollut. Elikkä suojelupoliisin toiminta laajasti asetetaan parlamentaarisen valvonnan alle, ja sitten tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävä ja toimenkuva on varsin laaja, ja näin tämän lainsäädännön mukaisia toimia myös tehokkaasti valvotaan ja kansalaisten yksilönvapauksia ja oikeuksia suojataan siltä, että perusteetta kukaan

ei joudu valvonnan kohteeksi. Tämän lainsäädännön ehkä ongelmallisimpia ulottuvuuksia ovatkin kysymykset siitä, missä määrin Suomen kansalainen voi joutua valvonnan kohteeksi tavalla, jossa valvontaa ei ole riittävästi pystytty yksilöimään ja perustelemaan, ja tämä kysymys massavalvonnasta on ollut perusteltu huoli tämän asian valmistelun yhteydessä, ja se on pitänyt ratkaista, että voidaan varmistua siitä, että kukaan ei joudu perusteetta viranomaisten valvonnan kohteeksi.

Tämän lainsäädäntöprosessin aikana näitä menetelmiä — niin teknisiä menetelmiä kuin periaatteita, millä niitä voi käyttää — on rajattu niin hyvin, että itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä kun olen vertaillut sitä, minkälaisia erilaisia tiedustelulakeja eri länsimaissa on, niin kyllä tämä Suomen lainsäädäntö asettuu myös siinäkin ihan kärkimaiden joukkoon. Tässä huomioidaan eurooppalaisten tuomioistuinten ja EU-oikeuden käytännöt siitä, mitä oikeuksia valvojalle ei voi myöntää ja miten niitä oikeuksia pitää rajoittaa. Nämä on huomioitu tässä lainsäädännössä erittäin hyvin, ja selkeästi perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta on nostettu tällaisen valvontatoiminnan välttämättömyysvaatimusta kriteeriksi eri tilanteissa valvonnan käytölle tietoliikenteeseen kohdistuen.

Kaiken kaikkiaan vihreä eduskuntaryhmä — puhun tässä myös koko ryhmäni puolesta — pitää tätä tiedustelulakiuudistusprosessia onnistuneena ja lopputulosta tarpeellisena suomalaisille. Se suojaa sekä yksilönvapauksia että tarpeellista, turvallisuuden kannalta tärkeää tietoa ja sen keräämistä. Mutta se, mitä tässä nyt jatkossa pitää sitten varmistaa, on se, että valvonnan toimivuutta ja valvonnan tietynlaista riippumatonta kulttuuria varmistetaan ja että seurataan, että tämä lainsäädäntö käytännössä myös toimii, niin että sekä eduskunnan että näiden muiden viranomaisten toteuttama tiedusteluvalvonta jatkossa toimii mahdollisimman itsenäisesti ja riippumattomasti niin, ettei tule sellaista ongelmaa kuin joissain maissa — Yhdysvalloissahan tämä keskustelu on aika tulehtunut — joissa pohditaan sitten sitä, missä määrin valvojasta on tullut osa valvottavan tiedusteluorganisaation intressipiiriä. Eli tässä on tärkeää korostaa myös sitä, että valvoja on riippumaton suhteessa siihen valvottavaan viranomaiseen, jota hän valvoo, eli ne, jotka asetetaan tässä suojelupoliisia valvomaan, ovat nyt sitten riippumattomia suhteessa suojelupoliisiin. Tämäntyyppiset kysymykset ovat tärkeitä, jotta kansalaisten luottamus niihin viranomaisiin, jotka suorittavat varsinaista valvontatoimintaa, elikkä sotilasviranomaisiin ja suojelupoliisiin, säilyisi vahvana.

Ihan lopuksi haluan puheenvuorossani kiittää erityisesti edustaja Tapani Tölliä, joka tästä salista jo poistui. Sellaista valtiomiesmäistä osaamista ja kokemusta, jota hän on tässä valmistelutyössä valmistelevan parlamentaarisen ryhmän puheenjohtajana osoittanut, Suomi tarvitsee. Tämän eduskunnan aikana ei ole ollut kovin paljon kykyä ja halua ylittää hallitus—oppositio-rajaa, mutta sanoisin, että Töllin panoksella on ollut iso rooli siinä, että tässä asiassa se on kyetty tekemään niin kuin todella liehuvin lipuin ja ollaan oltu yhdessä Suomen asialla sellaisella tavalla, joka kertoo hyvää siitä, että Suomessa kyetään vielä eduskunnassa parlamentaariseen yhteistyöhön. Tämä henki on toteutunut kaikissa valiokunnissa ja myös perustuslakivaliokunnassa, jonka jäsen olen, ja olen siitä iloinen, että perustuslakivaliokunnan huomioista valtaosa on otettu näissä substanssimietinnöissä ja lainsäädännössä huomioon, niiltäkin osin kuin ne eivät ole olleet valtiosääntöoikeudellisesti velvoittavia.

Aivan lopuksi yhdyn siihen arvioon, että tämä on hyvin valmisteltu lainsäädäntökokonaisuus, mutta en myöskään kritisoisi sitä, että tässä tehtiin tämmöinen ylimääräinen lisätarkistuskierros perustuslakivaliokunnassa, koska jos näin laajassa uudistuksessa, joka

koskee ihmisten yksilönoikeuksia ja ihmisoikeuksia, herää epäilys siitä, että perustuslainmukaisuudessa on vähänkään epäselvyyttä, silloin puhemiehen pitääkin toimia niin kuin hän toimi, eli asia tarkistettiin vielä kerran perustuslakivaliokunnalta, jotta tällaista epäselvyyttä ei varmasti jää. Sieltä tulikin sellaisia huomioita, joita pidettiin valtiosääntöoikeudellisista syistä, painavista syistä, välttämättöminä korjata, vaikka muodollisesti ne eivät ylittäneetkään perustuslainmukaisuuden arvioinnin kynnystä. Eli tärkeitä muutosehdotuksia tuli, ja siinä mielessä tämä kierros oli perusteltu, jotta varmistuttiin siitä, että suomalaisen yhteiskunnan arvopohja on laajasti tässä nyt hyväksyttävässä lakiesityksessä huomioitu ja perustuslainmukaisuus on asianmukaisesti arvioitu. — Kiitos.

18.47 **Mika Kari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Voin sanoa, että ilmassa on jopa pientä haikeutta, ainakin allekirjoittaneella. Tämän laajan lakipaketin käsittelyyn on käytetty aikaa kaikkiaan noin vuoden verran eduskunnassa. Saan itse edustaa täällä eduskunnassa niin puolustusvaliokuntaa varapuheenjohtajana kuin sitten hallintovaliokunnassa jäsenenä toimin. Ja kun tässä sanotaan, tämänkin keskustelun yhteydessä useamman kerran, että näiden valtiopäivien aikana tämä tiedustelulaki on rakennettu, se on varmasti suurimmalta osaltaan totta, mutta käytännön työ tiedustelulain rakentamiseen alkoi jo viime kaudella, jolloin toimin hallintovaliokunnassa sen viimeisenä vuotena valiokunnan varapuheenjohtajana, ja muistan kyllä senkin pyrkimyksen ja yrityksen, joka edellisen hallituksen aikana tiedustelulain osalta tehtiin.

Edustaja Tölli mainitsi puheenvuorossaan, että tässä prosessissa on ollut monta vaihetta, niin kuin on ollutkin, ja haluan tässä yhteydessä myös omalta puoleltani esittää kiitokset kaikille niille toimijoille, jotka tässä tiedustelulain valmistelussa niin viime kaudella kuin tälläkin kaudella ovat olleet: valiokunnan jäsenet, valiokuntaneuvokset, asiantuntijat. Ja myös haluan korostaa meidän lehdistöä, joka on tätä asiaa seurannut, kommentoinut — on siitä pidetty tai ei, arvokasta keskustelua kaikki tyynni.

Tämän lain käsittely kiireellisenä osoittaa, niin kuin aikaisemmin sanoin, ainakin itselleni yhä kasvavaa luottamusta parlamentarismin voimaan. Esitys on hallituksen, mutta kyllä ansio tästä tiedustelulaista kuuluu eduskunnalle. Jos samanlaista intoa ja ennen kaikkea kykyä yhteistyöhön, ei pelkästään kuulemiseen vaan myös ymmärtämiseen, olisi ollut sosiaali- ja terveydenhuollon lain säätämisessä ja vaikkapa vielä maakuntauudistuksenkin lain säätämisessä, niin itselläni ei olisi mitään syytä uskoa, etteikö ne lait olisi näillä valtiopäivillä hoidettu jo useammankin kerran.

Tiedustelulakiinhan liittyy — vaikka täällä keskustelussa usein tulee esiin, että vaikea prosessi, mutta hienosti hoidettiin — joka tapauksessa useita hyvinkin vaikeita kysymyksiä, jotka on kuitenkin yksituumaisesti pystytty yhdessä ratkaisemaan. Keskeinen osa tätä tiedustelulakia on muun muassa tiedustelutoiminnan viranomaistoiminnan valvonta. Se on tämän lainsäädännön keskeisin osa, näin itse asian näen. Äärimmäisen tarpeellinen, välttämätön ja kansalaisten turvallisuuden kannalta tärkeä osa on viranomaisten toimivaltuudet, mutta ilman viranomaisten lisääntyvien toimivaltuuksien valvontaa ei meillä olisi sellaista eduskunnan eikä, uskallan sanoa tässä yhteydessä, myöskään kansalaisten luottamusta tähän tiedustelulakiin. Kun me annamme lisää toimivaltuuksia viranomaisille vartioida meidän turvallisuutta — jopa perustuslain 10 §:n viestinnän salaisuuden suojan osalta näillä valtiopäivillä poikkeuksellisella järjestelmällä tehdyn lainmuutoksen jälkeen — meidän

pitää myös varmistaa se, että viranomaisten lisääntyviä toimivaltuuksia valvotaan asianmukaisesti. Ja nyt näin myös tapahtuu.

Tämän lain valmistelun taustalla on ollut monta eri vaihetta, ja haluan yhden vaiheen tästä erikseen vielä mainita. Se on tässä syksyn aikana käyty prosessi, jossa rakensimme tiedusteluvalvontavaliokunnan ja myös viranomaisvalvonnan. Minusta eduskunta ansaitsee kyllä täydet pisteet siitä, millä tavalla eduskunta ratkaisi tämän tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsenten valintaprosessin. Siinä varmistettiin niin edustajan parlamentaarinen rooli kuin viisaalla tavalla se, että eduskunta pitää myös itsellään käsissä, että näin sensitiiviseen ja herkkään valiokuntaan valittavat jäsenet täyttävät myös äärimmäisen luottamukselliseen tehtävään vaadittavan luottamuksen tason samalla, kun parlamentti säilyttää oman päätösvaltansa itsellään.

Tässä ministeri ehti jo poistua. Olin jo siinä asennossa, että saan ministeriltä vastauksen, onko eduskunnan sisällä vielä käsittelyssä olevaan poliisilakiin henkilötiedoista odotettavissa jotain muutosta tähän tiedustelulakipakettiin liittyen. Ministeri ehti kyllä lähteä salista pois, mutta toivon, ettei sellaista tilannetta enää synny, että joutuisimme vielä jälkikäteen rustaamaan tiedustelulakia. Tässä on useamman kerran tämänkin illan aikana tullut esiin, että tiedustelulakikokonaisuus on niin laaja paketti koostuen ulkomaan tiedustelusta sotilastiedustelun osalta ja kotimaan tiedustelusta siviilitiedustelun osalta, ja näin ollen myös tämä eduskunnan käsittelyssä vielä oleva poliisilain henkilötietopuoli tulee saada tähän tiedustelulakiin yhteensopivaksi, ja siitä hallintovaliokunnan puolella olemme käyneet keskustelua.

On hyvä, että tämä perustuslakivaihe käytiin läpi. Se oli tarpeellinen prosessi. On myös hyvä todeta tässä yhteydessä, että niin hallintovaliokunta kuin puolustusvaliokuntakaan ei saanut perustuslakivaliokunnalta ponsivaateita muutoksilleen vaan lausumia, mutta nämä lausumatkin otettiin tänne valiokuntien mietintöön, joten täydellisen rikki alkuperäinen mietintösarja puolustusvaliokunnasta ja hallintovaliokunnasta ei näin ollut, vaan ainoastaan siihen tehtiin nyt tarpeellisia hienosäätöjä — näin varmasti voi sanoa. Valiokuntaneuvokset ja valiokunnat olivat tehneet jo ensi vaiheessa hyvää ja laadukasta työtä.

Mutta onhan tähän vuoden matkaan tietenkin mahtunut monenlaista muutakin. Palaan väkisin tässä puheenvuoron loppuosassa vähän vuoden takaiseen. Vuosi sitten helmikuussa, kun aloitimme tiedustelulain käsittelyn, ihan kaikkeen muutokseen, jota silloin pitämässäni sosiaalidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa esitin, ei täällä eduskunnassa uskottu, mutta kuitenkin näin vuoden jälkeen meillä on supon parlamentaarinen valvonta kokonaisuudessaan, massavalvonnan kiellon varmistaminen tarkkarajaisuutta lisäämällä, kahden tuomarin kokoonpano käräjäoikeuden käsittelyssä, median toimintavapauden varmistaminen raportoinnilla, tiedusteluvaltuutetun vahvempi rooli käräjäoikeudessa ja ennen kaikkea, mitä pidän arvokkaana, selonteko seuraavalla kaudella. Ensi kaudella on käytävä läpi tarkkaan tiedustelulain vaikutukset ja toimeenpano ja ennen kaikkea myös uuden, aloittavan tiedusteluvalvontavaliokunnan työ ja työtehtävät. On hyvä muistaa jo nyt, että meillä ei ole vielä päivääkään kokemusta, millaista tiedusteluvalvontavaliokunnan työskentely tulee olemaan. Näin ollen on tärkeää rakentaa tiedusteluvalvontavaliokunnalle heti alussa selkeät työskentelytavat ja varmistaa myös tehtävän äärimmäisen korkea luottamuksellisuuden taso.

Näillä sanoilla [Puhemies koputtaa] kiitoksia tästä vuodesta ja valiokunnille — niin puolustusvaliokunnalle kuin hallintovaliokunnallekin — hyvästä yhteistyöstä tiedustelulain valmistelussa. — Kiitos.

18.55 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä hyvänä, ja kuten edustaja Kari sanoi, tätä työtä on tehty myös viime vaalikaudella ja tämä on hyvässä yhteistyössä mennyt eteenpäin, ja pidän tätä todellakin merkittävänä lakina meidän kokonaisturvallisuutemme kautta.

Suojelupoliisin tiedonhankinnan perusteeksi tulee kansallinen turvallisuus. Uudet tiedusteluvaltuudet olisivat vain suojelupoliisin käytössä ja voimassa myös ulkomailla. Uuden lainsäädännön myötä tietoa voidaan hankkia paremmin sellaisista hankkeista tai toiminnoista, jotka uhkaavat Suomen kansallista turvallisuutta vakavasti. Nykyisin tietoa voidaan hankkia ainoastaan, jos epäillään yksittäistä henkilöä tai yksittäisestä konkreettisesta rikoksesta Suomessa. Jatkossa tietoa olisi mahdollista hankkia myös kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, joka ei ole rikos tai joka tapahtuu ulkomailla, ja myös kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, jonka taustahenkilö tai -taho ei ole tiedossa. Nämä ovat merkittäviä uudistuksia. On selvää, että tiedusteluvaltuuksia olisi mahdollista käyttää ainoastaan tietojen hankkimiseen kaikkein vakavimmista kansallisen turvallisuuden uhkista.

On tietysti hyvä miettiä, mitä hyötyä tästä on tavalliselle kansalaiselle. Kansallista turvallisuutta horjuttavat teot vaikuttavat viime kädessä tavallisiin kansalaisiin ja heidän oikeuksiinsa. Terroritekojen uhrit voivat olla myös yksilöitä, yksittäisiä kansalaisia. Esimerkiksi vakoilulla on kansantaloutta heikentäviä vaikutuksia, jotka saattavat heijastua jopa työllisyystilanteeseen. Tietoliikennetiedustelun avulla turvataan vakaata ja demokraattista yhteiskuntaa, mikä on kaikkien suomalaisten edun mukaista.

Onko sitten mahdollista, että tällainen tiedustelu kohdistuisi Matti Meikäläisen sähköposteihin? Kysymyshän ei ole massavalvonnasta vaan kohdennetusta tiedustelusta. Tarkoituksena on, että rajatuin hakukriteerein haettaisiin suojelupoliisin tehtävien kannalta olennainen viestiliikenne. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tarkasti siitä, miten kohdentaminen tapahtuisi. Tietoliikennetiedustelussa viranomaisille tulee kuitenkin viestiliikenteen seassa myös sellaista tietoa, joka ei liity kansallista turvallisuutta uhkaavaan hankkeeseen. Tällainen tieto hävitetään.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä esitystä tarpeellisena ja ajankohtaisena — ja jopa historiallisena.

18.57 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua aikaisemmin siviilitiedustelusta ja sitten tästä sotilastiedustelusta. Nyt siitä sitten on myöskin erillinen pykälä, ja yhdessähän näitä on käyty läpi ja myös puolustusvaliokunnassa tarkkaan käsittelimme. Tarkoituksena on erityisesti parantaa Suomen omia mahdollisuuksia tarttua tähän tiedusteluun, mitä maahamme kohdistuu, ja saada nämä toimivaltuudet samalle viivalle muitten maitten kanssa, niin että muiden kumppanimaiden ei tarvitse hoitaa esimerkiksi meidän tietoliikenteen tiedustelua ja sitä valvontaa vaan pystymme itse puuttumaan sitten mahdolliseen ulkopuolisten toimijoiden Suomeen kohdistamaan rikolliseen tiedusteluun. Ennen kaikkea on tärkeää, että nyt sitten voidaan seurata turvallisuusympäristön kehitystä ja tuottaa tietoa ylimmän turvallisuuspoliittisen johdon ja sotilaallisen päätöksenteon tueksi. Sotilastiedustelu antaa ennen kaikkea ennakkovaroituksen Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta uhkasta ja tukee tässä työssä sitten viranomaisten tärkeää työtä.

Mikä tietysti ennen kaikkea on tärkeää ollut tässä julkisessa keskustelussa, on se, että kyse ei ole massavalvonnasta, johon ei missään nimessä Suomen kaltaisella valtiolla olisi-

kaan minkäänlaisia resursseja, vaan on kyse kohdennetusta toiminnasta. Tällä ei tulla rikkomaan ihmisoikeuksia, mistä käytiin myös keskustelua tämän poliittisen valmistelun aikana, vaan tarkasti tullaan valvomaan tätä tiedustelua sitten valtion toimesta, ja tästä tehtiin tärkeät pykälät meidän lainsäädäntöön. Olennaista on sitten myöskin, että tässä koko lainsäädäntöprosessissa tehtiin vahvaa parlamentaarista valmistelua ja lähes yksimielisesti pystyttiin viemään tätä koko tiedustelulainsäädäntöä eteenpäin. On pakko antaa erityisesti edustaja Tapani Töllille suuret kiitokset siitä, että tätä valmistelua on voitu tehdä näin hyvässä hengessä ja on laajasti ymmärretty tämän tiedustelulainsäädännön tarpeellisuus ja päästy vihdoinkin tällä kaudella etenemään tämän lain toteutukseen asti. On harmi, että tätä ei saatu jo aikaisemmin toteutettua, mutta onneksi tällä Sipilän hallituskaudella tämä tarpeellinen lainsäädäntökokonaisuus vietiin läpi.

19.00 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Myös minun mielestäni on hyvä, että tämä lakiesitys on nyt sitten viimein eduskunnan käsittelyssä ja nimenomaan vielä tällä kaudella ehtimässä läpi, koska olisihan se varsin luokatonta, jos tämän merkeissä olisi perustuslain muutos tehty kiireellisenä ja sitten tavallinen lainsäädäntö jäisi laahaamaan vaalikausien yli ja menisi seuraavalle hallitukselle. Silloin sen perustuslainkaan muuttamisen tarkoitus ei olisi missään tapauksessa täyttynyt.

Itse olen ollut mukana tässä prosessissa alusta alkaen, tai melko alusta alkaen, parlamentaarisessa seurantaryhmässä silloin, kun näitä lakiesityksiä valmisteltiin, ja sitten myöhemmin näitten eduskuntakäsittelyn seurantaryhmässä myöskin oman puolueeni edustajana. Tämä prosessi kaikkine aiemmin mainittuine kuvioineen tämän tiedusteluvalvontavaliokunnan yksityiskohtien ja muiden suhteen on itselleni varsin tuttu. Hyvä, että tämä on nyt tänne asti valmistunut.

Kiinnittäisin hieman huomiota tähän viimeisimpään käänteeseen, kun nämä lakiesitykset vielä kerran vedettiin pois eduskunnasta. Se prosessi ei mielestäni ollut erityisen tyydyttävä siinä mielessä, että toivottavasti ei jatkossa tule käytännöksi, että eduskunnan prosesseihin ja lainsäädäntöön pystytään puuttumaan ulkopuolisten vaikuttajien toimesta sosiaalisessa mediassa lähetetyillä viesteillä ja epämääräisillä huuteluilla ja sitten eduskunta reagoi ja hyppii näiden mainittujen tahojen pillin tahdissa. Näin ei mielestäni saa olla, ja tämän lain käsittely ei ollut mikään paras esimerkki eduskunnan arvovallan kannalta tässä mielessä.

19.02 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Jarva totesi, että näitä lakeja jo edelliselläkin kaudella oltiin valmistelemassa, ja todellakin kristillisdemokraateilla oli siinä hyvin vahva rooli. Silloin meidän sisäministeri Päivi Räsänen oli niitä ministereitä, jotka yrittivät tuossa hallituksessa saada tätä lainsäädäntökokonaisuutta eteenpäin, mutta silloinen hallituspohja ei antanut siihen mahdollisuuksia. Tietenkin sitten jälkeenpäin on mietitty sitä, miten paljon hyötyä olisi voinut olla siitä, että meillä olisi jo edellisellä kaudella pystytty ymmärtämään se, että me tarvitsemme tällaista lainsäädäntöä, jotta emme ole pelkästään niin sanotusti ystävällismielisten valtioitten tiedustelun varassa sen suhteen, kun tarvitsemme tällaisen vakavan rikollisuuden ehkäisemiseen tulevaa tiedustelutietoa. Jos ajatellaan todellakin vaikkapa Turun tapauksia, tai nyt kun me puhumme näistä Isis-taistelijoista ja heidän paluustaan, niin juuri sen tyyppistä tietoa meillä olisi ollut mahdollisuus saada, jos näitä lakiesityksiä oltaisiin voitu jo silloin viime hallituskaudella viedä eteenpäin. Mutta onneksi tässä on ymmärretty, että turvallisuusympäristö on vahvalla ta-

valla muuttunut Suomen ympärillä ja globaalisti tietenkin maailmassa ylipäätänsä ja että olemme perässä muista verrokkimaista lainsäädännön suhteen.

Sitten kun ajattelee täällä eduskunnassa käytyä käsittelyä, niin täällä on kyllä kiinnitetty äärimmäisen paljon huomiota siihen, että yksilön, normaalin yksilön, viestin suoja ja sen salaisuus varmasti säilyy. Ei ole kyse massavalvonnasta. Sitten kun vielä perustettiin tämä parlamentaarinen valvontavaliokunta, niin uskon, että on otettu kaikki mahdolliset varotoimenpiteet sen suhteen, että tätä ikinä voitaisiin millään tavalla mielivaltaisesti käyttää tavallisia kunniallisia kansalaisia kohtaan. Täällä esitettyjä huolia edustaja Mustajärven suunnalta en kyllä pysty siinä mielessä ymmärtämään. Tietysti täytyy vain toivoa, että meillä yleisesti tällainen samantyyppinen konsensus, kuin tässä turvallisuusasiassa on, voisi monissa muissakin asioissa tulla käytännöksi.

Omassa edellisessä puheenvuorossani muistutinkin siitä, kun tämän lainsäädännön kohdalla niin huolellisesti otettiin oppositio mukaan, edustaja Tölli teki aivan erinomaista työtä, ja sitten eri käänteissä varmistettiin, että kaikki ovat mukana. Se ei ollut todellakaan pelkkä seurantaryhmä, vaan siinä käytiin kaikki mahdolliset näkemykset läpi, ja sitten vielä puolueitten puheenjohtajia käytettiin omassa keskusteluryhmässä, jossa käytiin läpi, että tiedämme kaikki, missä ollaan menossa. Tämä prosessi on ollut valtavan huolellinen, ja siitä voi antaa hallitukselle ehdottomasti kiitoksen. Tällä tavalla täällä olisi pitänyt ehkä muutamia muitakin lainsäädäntöesityksiä ja isoja paketteja yrittää viedä läpi, niin oltaisiin ehkä vähän toisenlaisissa lopputulemissa. Mutta tästä voi kyllä antaa koko eduskunnalle kiitoksen.

19.05 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah kuvasi tässä tilannetta, joka oli viime vaalikaudella. On totta, kun itsekin mietin sitä, että meillä ehkä Suomessa vähän liian paljon on sellaista, että jotain pitää tapahtua, ennen kuin asiat etenevät, ja tietyllä tavalla tässäkin.

Edustaja Essayah viittasi Turun tapauksiin. En ole aivan varma, olisiko tällä lainsäädännöllä, tällä tiedustelulla pystytty sitä estämään. Oman käsitykseni mukaan ei olisi, mutta on mahdollista, että joitain signaaleja, joitain merkkejä sieltä olisi esille tullut. Mutta sen takia oikeastaan tämän puheenvuoron pyysin, että meidän suomalaista päätöksentekoa vähän liian usein vaivaa se, että toimeen ryhdytään ja tartutaan vasta siinä vaiheessa, kun jotain on tapahtunut ja sattunut. Näin on tapahtunut monissa eri asioissa, ja usein ne tapahtumat ovat olleet ikäviä, surullisia ja vakavia. Nyt on korkea aika saada tämä tiedustelulainsäädäntö kuntoon.

Niin kuin aiemmin totesin, Ruotsissa esimerkiksi on pystytty suunnitteluja, joissa terroristi-isku on ollut päämääränä, estämään tällaisen vastaavan tyyppisen lain kautta. Toivotaan, että tämä toimii myös Suomessa tulevaisuudessa yhtä hyvin ja tehokkaasti.

19.07 **Mika Kari sd:** Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Heinonen viittasi FRA-lakiin, Ruotsin kokemuksiin. Tuossa aikaisemmin pidin puheenvuoron pöntöstä, ja siinä vähän alkoi aika loppua. Ihan en ehtinyt niin pitkälle sanoa kuin haluaisin vielä aikakirjoihin jättää. Se on oikeastaan viesti siitä, että kun tiedustelulakipaketti hyväksytään ja perustetaan tiedusteluvalvontavaliokunta ja siihen valitaan nyt tiedusteluvalvontavaltuutettu, niin meidän pitää kyllä eduskunnassa, keitä edustajia täällä silloin onkaan, hyvin tarkkaan rakentaa sen valiokunnan työskentelytapa, työskentelyjärjestys: ei pelkästään tämmöisillä

teknisillä kysymyksillä, millä tavalla varmistetaan luottamuksellisen tiedon pysyminen valiokunnan sisällä, vaan myös millä tavalla asioita käydään läpi.

Yksi asia on muun muassa se, miten jälkikäteisesti arvioidaan tiedustelulain onnistumisia, mihin edustaja Heinonen viittasi FRA:n osalta, ja millä tavalla käydään läpi niitä viranomaisten valtaoikeuksia, jotka eduskunta tässä säätää, ja sen jälkeen se tärkeä: millä tavalla niistä asioista raportoidaan eduskunnalle ja sitä kautta kansalaisille, jotta meillä kaikilla on käsitys siitä, että me olemme tehneet ja myös onnistuneet tekemään maailman parhaimman tiedustelulain — niin viranomaisten valtaoikeuksien osalta, joilla varmistetaan kansallista turvallisuutta ja kansalaisten turvallisuutta, kuin kansalaisten perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien osalta kestävää lainsäädäntöä. Nämä asiat pitää pystyä punnitsemaan myös täällä eduskunnan puolella, vaikka kyseessä on lainsäädäntö, joka pitää sisällään hyvinkin sensitiivistä tietoa, joka niillä tarkkarajaisuuksilla kuuluu sinne tiedusteluvalvontavaliokunnan puolelle, ei tänne eduskunnan salin puolelle. Mutta on etsittävä keino, millä tavalla kuitenkin niitä asioita järkevällä tavalla voidaan kansallisessa julkisessa keskustelussa läpikäydä ja varmistua siitä, että me olemme onnistuneet tämän lain tekemisessä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.